

CALENDARUL ANIVERSĂRILOR, EVENIMENTELOR ȘI MANIFESTĂRILOR CULTURALE

2020

PUBLICAȚIE ANUALĂ A BIBLIOTECII JUDEȚENE „OCTAVIAN GOGA”
Calendarul evenimentelor și manifestărilor culturale
devenită deja tradițională, adună în cuprinsul său datele remarcabile ale anului 2020

Datele incluse în calendar - aniversări, comemorări, evenimente istorice - au fost selectate pe baza materialelor de referință existente în colecțiile bibliotecii noastre.

Obiectivul asumat al publicației de față îl constituie celebrarea, în primul rând, a unor personalități marcante ale literaturii, științei și artei românești și universale.

De asemenea, au fost reținute în cuprinsul calendarului zilele naționale și internaționale importante, precum și evenimentele culturale organizate de biblioteca noastră în colaborare cu partenerii săi.

Decenii Internaționale proclamate de ONU:

2010-2020 Deceniul Națiunilor Unite pentru Deșerturi și lupta împotriva deșertificării

2011-2020 Deceniul Națiunilor Unite pentru Biodiversitate

2011-2020 Deceniul Internațional pentru Eradicarea Colonialismului

2011-2020 Deceniul de Acțiune pentru Siguranța Rutieră

2013-2022 Deceniul Internațional al Apropierii între Culturi

2014-2024 Deceniul Națiunilor Unite pentru Energie Durabilă

2015-2024 Deceniul Internațional pentru Persoanele de origine africană

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII IANUARIE

ALBACH Géza

120 de ani de la moarte

Date biografice: n. 31 martie 1829, Bardejov / comitatul Șaroș / Ungaria – d. 24 ianuarie 1900, Cluj. Primar al Clujului între anii 1886-1898.

A urmat școala gimnazială la Gyöngyös, Solnoc și Buda, după care a studiat dreptul la Universitatea din Eger. A participat la evenimentele militare din 1848-1849, fiind rănit în două rânduri și înaintat, pentru fapte de vitejie, la rang de locotenent. În anul 1861 a fost ales funcționar onorific al comitatului Crasna. În anul 1865 a fost numit în magistratură la Șimleu, apoi la Deva, de unde ajunge, în anul 1879, la Cluj.

La 6 aprilie 1886 a fost ales primar al Clujului. Precursorul său, Haller Károly, a fost inițiatorul mai multor lucrări de urbanizare. Albach a continuat lucrările de infrastructură începute de acesta. Alimentarea cu apă și canalizarea orașului pot fi legate de numele său. Dintre realizările mandatelor sale mai pot fi amintite: construcția abatorului (1887), finalizarea podului de fier peste Someș care lega Gara de centrul orașului (1889), începutul construirii aripii estice a clădirii Universității, adoptarea proiectului de construcție a clinicilor (1896), reamenajarea Pieței Centrale a orașului (azi Piața Unirii), înlăturarea construcțiilor din jurul Bisericii Sf. Mihail și pavarea, cu granit, a străzilor centrale.

Pe lângă inițiativele de dezvoltare urbană, a fost unul dintre inițiatorii realizării grupului statuar Matia Corvin. A sprijinit prin numeroase demersuri și viața sportivă a orașului, fiind membru în comitetul Clubului Athletic Clujean (Kolozsvári Athletikai Club).

În perioada cât a fost primar, i s-au conferit mai multe titluri și decorații. La 31 martie 1888 a primit titlul de consilier regal, iar la 26 aprilie însuși Francisc Iosif I-a onorat cu ordinul *Coroana de Fier (Vaskorona-rend)*. A fost distins și cu prilejul Expoziției Mileniului. De asemenea, a fost membru onorific în numeroase societăți ale vremii.

În anul 1898 a demisionat din funcția de primar și s-a retras definitiv din viața publică. A decedat la Cluj, la 24 ianuarie 1900, fiind înmormântat în Cimitirul Central.

Referințe/aprecieri critice:

Fazakas László: *În perioada mandatelor sale de primar, orașul a suferit o serie de schimbări, s-au înregistrat dezvoltări semnificative în domeniul urbanismului, culturii, sănătății publice, administrației. Introducerea unor utilități publice în Cluj s-a realizat sub conducerea sa, deși, trebuie adăugat că predecesorul său Haller Károly, în timpul mandatului său de doi ani, a fost inițiatorul a numeroase demersuri urbanistice, care au fost însă finalizate sub conducerea lui Albach. În timpul îndelungatei sale activități administrative, diferite conflicte, contradicții și scandaluri au dus la scăderea popularității sale, dar, mulțumită puternicei susțineri a partidului său, scaunul său de primar nu a fost niciodată cu adevărat în pericol.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII IANUARIE

25 de ani de la înființarea punctului de servicii de bibliotecă pe strada Mihail Kogălniceanu nr.7

(1995)

Încă din anul 1987, când Traian Brad devine directorul Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj, această instituție și-a orientat strategia spre crearea de facilități și servicii care au avut un impact direct asupra utilizatorilor și care au contribuit la creșterea numărului și gradului de satisfacție al acestora în vederea serviciilor oferite.

Facilitățile au fost, în primul rând, cele legate de spațiile pentru public, dotări și condiții pentru organizarea lecturii și pentru servirea rapidă a utilizatorilor.

În acest context, în 1995, biblioteca a inaugurat un nou punct de servicii amplasat central, pe strada *Mihail Kogălniceanu nr.7* în centrul istoric al municipiului Cluj-Napoca. În acest imobil monument istoric – Palatul Teleki, au fost concentrate două compartimente ale bibliotecii județene: *Sala de lectură* și *Mediateca*.

Sala de lectură a beneficiat de un spațiu generos pentru organizarea depozitelor de carte și periodice, o sală cu 80 de locuri pentru lectură, precum și de mobilier special pentru organizarea întregului fond de referință la acces liber. Aspectele foarte apreciate de utilizatorii Sălii de lectură au fost extinderea programului de lucru cu publicul și în zilele de sâmbătă, menținerea unui program constant pentru public pe tot parcursul anului, fondul valoros de documente, peste 100 de mii de volume din toate domeniile de interes și o colecție impresionantă de periodice locale și naționale. Utilizatorii aveau la dispoziție cataloage tradiționale, alfabetice și de noutăți, iar după anul 2000, și catalog electronic.

Sala de lectură găzduia, de asemenea, evenimente culturale de amploare, lansări de carte, conferințe, întâlniri cu personalități locale, precum și evenimente profesionale de nivel național.

Mediateca a fost organizată în două încăperi din imobilul de pe strada *Kogălniceanu*, după ce, începând cu anul 1990, a funcționat în cadrul compartimentului *Colecții Speciale*, situat în sediul *Filiarei Zorilor*. Prima sală era dotată cu un calculator pentru consultarea CD-ROM-urilor și era destinată audițiilor și vizionărilor colective, consultării pe loc a fondului de documente tipărite, organizate la acces liber.

Cea de-a doua sală dispunea de 7 locuri pentru audiții individuale, prevăzute cu aparatură pentru toate tipurile de suporturi audio. În perioada cât a funcționat în acest spațiu (aprilie 1995 – octombrie 2000), impactul *Mediatecii* în comunitate a crescut foarte mult, având o medie de 70/80 de utilizatori zilnic.

Ulterior, în anul 1997, în acest sediu a fost organizat și Centrul de Informare Comunitară (C.I.C.), primul de acest tip din România, creat în cadrul unui proiect PHARE de dezvoltare a serviciilor bibliotecilor publice, PLDP. C.I.C.-ul a avut ca obiectiv permanent satisfacerea necesităților de informare ale utilizatorilor și a cuprins trei sectoare de informare: informare locală, informare europeană și informare bibliografică.

În anul 2003 C.I.C.-ul s-a mutat în sediul nou al bibliotecii, pe *Calea Dorobanților 104*, iar în 2010 a fost mutată și *Sala de lectură*.

În anul 2013, în imobilul de pe strada *Kogălniceanu* a fost deschisă o filială de centru, cu servicii oferite pe loc și de împrumut la domiciliu, destinate tuturor categoriilor de public.

Bibliografie:

Lectura și biblioteca publică la Cluj / Traian Brad. - Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință, 2001

IANUARIE

10 ani de la lansarea Programului *Ora Poveștilor* în cadrul Bibliotecii Județene *Octavian Goga* (01.2010)

25 de ani de la înființarea, în cadrul Bibliotecii Județene *Octavian Goga*, a punctului de servicii de bibliotecă pe strada Mihail Kogălniceanu nr.7 (1995)

30 de ani de la apariția primului număr al Revistei *Lectura* a Bibliotecii Județene *Octavian Goga* Cluj (1990)

65 de ani de la înființarea *Secției Bibliografice și Metodice* în cadrul Bibliotecii Județene *Octavian Goga* (1955)

1 ianuarie

Ioan-Aurel POP, istoric, profesor universitar clujean. Rector al Universității *Babeș-Bolyai* din Cluj-Napoca (2012-). Președintele Academiei Române (2018-) - 65 de ani (01.01.1955)

90 de ani de la nașterea dirijorului și muzicologului român de origine germană **Erich BERGEL** (01.01.1930 - 03.05.1998)

145 de ani de la deschiderea la Cluj a **Expoziției lui Karol Pap De Szathmáry**, în casa Adler, în beneficiul Societății de Binefacere a Femeilor Clujene. (01.01.1875)

2 ianuarie

100 de ani de la nașterea biochimistului și scriitorului de science fiction american de origine rusă **Isaac ASIMOV** (02.01.1920 - 06.04.1992)

3 ianuarie

70 de ani de la moartea istoricului și profesorului universitar clujean **Ioan MOGA** (04.02.1902 - 03.01.1950)

145 de ani de la moartea editorului și enciclopedistului francez **Pierre Athanase LAROUSSE** (23.10.1817 - 03.01.1875)

4 ianuarie

60 de ani de la moartea scriitorului francez **Albert CAMUS** (07.11.1913 - 04.01.1960). Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură (1957)

9 ianuarie

Ion MUREȘAN poet, publicist și editor clujean - 65 de ani (09.01.1955)

120 de ani de la nașterea scriitoarei și traducătoarei românce de origine franceză **Henriette Yvonne STAHL** (09.01.1900 - 25/26.05.1984)

130 de ani de la nașterea scriitorului ceh **Karel CAPEK** (09.01.1890 - 25.12.1938)

14 ianuarie

145 de ani de la nașterea scriitorului, teologului și medicului francez de expresie germană **Albert SCHWEITZER** (14.01.1875 - 04.09.1965). Laureat al Premiului *Nobel* pentru Pace (1952)

15 ianuarie

Ziua Culturii Naționale

Vasile POP, pictor clujean - 85 de ani (15.01.1935)

130 de ani de la nașterea pianistei **Ana VOILEANU-NICOARĂ**, considerată prima mare interpretă româncă a lucrărilor lui Bach (15/27.01.1890 - 15.09.1976)

170 de ani de la nașterea poetului, prozatorului și jurnalistului **Mihai EMINESCU** (15.01.1850 - 15.06.1889)

16 ianuarie

80 de ani de la nașterea actriței Teatrului Național „Lucian Blaga” din Cluj-Napoca, **Melania URSU** (16.01.1940 - 11.01.2016)

17 ianuarie

200 de ani de la nașterea scriitoarei engleze **Anne BRÖNTE** (17.01.1820 – 19.12.1849)

20 ianuarie

100 de ani de la nașterea regizorului italian de film **Frederico FELLINI** (20.01.1920 - 31.10.1993)

21 ianuarie

120 de ani de la nașterea profesorului și balcanologului **Victor PAPACOSTEA** (21.01.1900 - 20.06.1962)

135 de ani de la nașterea geografului și profesorului universitar clujean **George VÂLSAN** (21.01.1885 - 06.08.1935)

70 de ani de la moartea romancierului și eseistului englez **George ORWELL** (pseudonimul literar al lui Eric Arthur Blair) (25.06.1903 - 21.01.1950)

23 ianuarie

100 de ani de la nașterea poetului și publicistului clujean **LÉTAY Lajos** (23.01.1920 - 01.10.2007)

24 ianuarie

Ziua Unirii Principatelor Române - 161 de ani de la Unirea Principatelor Române sub domnia lui Alexandru Ioan CUZA (24.01/05.02.1859)

55 de ani de la moartea omului politic britanic [sir] **Winston Leonard Spencer CHURCHILL**. Premiul *Nobel* pentru Literatură (1953) (30.11.1874 - 24.01.1965)

100 de ani de la moartea sculptorului și pictorului italian **Amedeo MODIGLIANI** (12.07.1884 - 24.01.1920)

120 de ani de la moartea lui **ALBACH Géza**. Primar al Clujului (1886-1898) (31.03.1829 - 24.01.1900)

27 ianuarie

Ziua Internațională de Comemorare a victimelor Holocaustului

135 de ani de la nașterea compozitorului american **Jerome** (David) **KERN**, părintele muzicalului modern (27.01.1885 - 11.11.1945)

245 de ani de la nașterea filosofului german **Friedrich Wilhelm Joseph von SCHELLING** (27.01.1775 - 20.08.1854)

160 de ani de la moartea matematicianului clujean de origine maghiară **BOLYAI János** (15.12.1802 - 27.01.1860)

28 ianuarie

Ziua Europeană a Protecției Datelor Personale

140 de ani de la nașterea pictorului român **Camil RESSU** (28.01.1880 - 01.04.1962)

70 de ani de la moartea filologului și lingvistului clujean **Constantin LACEA**. Fondator al Muzeului Limbii Române din Cluj (azi Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu”) (01.06.1875 - 28.01.1950)

29 ianuarie

125 de ani de la nașterea filosofului și profesorului universitar clujean **Dumitru D. ROȘCA** (29.01.1895 - 25.08.1980)

160 de ani de la nașterea prozatorului și dramaturgului rus **Anton Pavlovici CEHOV** (29.01.1860 - 15.07.1904)

30 ianuarie

Ziua Internațională a Nonviolenței în Școală

135 de ani de la nașterea episcopului greco-catolic al Episcopiei de Cluj - Gherla, cardinal **Iuliu HOSSU**. Membru de onoare al Academiei Române (1945) (30.01.1885 - 28.05.1970)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII FEBRUARIE

Emil PANAITESCU

135 de ani de la naștere

Date biografice. n. 11 februarie 1885, județul Covurlui (azi Galați) – d. 28 februarie 1958, Roma. Istoric, profesor de istorie antică la Universitatea *Daciei Superioare* din Cluj, director al Institutului de Studii Clasice și al Muzeului de Arheologie din Cluj, director al Școlii românești din Roma (1929-1940).

A studiat la Liceul *Vasile Alecsandri* din Galați și la Liceul *Matei Basarab* din București. A urmat cursurile Facultății de Istorie din cadrul Universității din București, unde i-a avut ca profesori pe Dimitrie Onciul, Nicolae Iorga și Grigore Tocilescu. A fost profesor, pentru scurt timp, la Școala Normală *Vasile Lupu* din Iași și la Liceul *Sfântul Sava* din capitală. Între timp, se specializează în istorie antică, urmând mai multe stagii, la München, Leipzig și Bonn (1910-1913), avându-i ca profesori pe Ulrich Wilken și pe arheologul G. Loeschke.

Activitate didactică și științifică. A fost numit conferențiar la nou înființata universitate din Cluj (1920). Din 1922 a devenit cursant și membru al Școlii Române din Roma, condusă de Vasile Pârvan. În 1925, Emil Panaitescu obține un doctorat în filosofie cu mențiunea *magna cum laude*, în specializarea arheologie și subspecializarea filologie clasică și istoria dacoromanilor. Din decembrie 1925 devine profesor la Catedra de istorie antică a Universității din Cluj. Ca profesor și cercetător, a desfășurat o importantă activitate științifică și organizatorică: campanii de săpături arheologice, redactarea de lucrări și prezentarea de comunicări la congrese internaționale, organizarea Institutului de Studii Clasice din Cluj al cărui prim director a fost (1929-1932). A fost membru al *Comisiunii Monumentelor Istorice. Secția pentru Transilvania*. Deputat în mai multe legislaturi în perioada interbelică, ca țărănist și apoi liberal, ginere al distinsului Alexandru E. Lahovary, Panaitescu este trimis la Roma de către guvernul Antonescu, în 1940, ca atașat cultural pe lângă Legația României la Vatican.

Lucrări științifice:

Castrul roman dela Căței (1930); *Cultură și învățământ* (1928); *Numărul geților și al dacilor* (1934); *Protoistoria Daciei: opera lui V. Pârvan* (1929); *V. Pârvan* (s.a.); *La țărmlul Pontului Euxin* (1953).

Referințe/Aprecieri critice:

Ilie Lazăr: *Altă alegere a fost aceea a candidatului nostru de fel din Vechiul Regat, contra trădătorului nostru, Teofil Dragoș. Acestui candidat al nostru, profesor Emil Panaitescu, îi spuneau țărani „Pământescu”*.

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII FEBRUARIE

100 de ani de la înființarea Institutului de Istorie Națională din Cluj

(1 februarie 1920)

Între instituțiile de mare prestigiu științific și cultural din Cluj-Napoca se numără și Institutul de Istorie „George Barițiu”, aflat în subordinea Academiei Române, Filiala Cluj. Sediul actual al Institutului se află pe strada Mihail Kogălniceanu, nr. 12-14, dar, în trecut, acesta se afla pe strada Nicolae Iorga (azi Napoca) din Cluj-Napoca, la numărul 11.

Începuturile sale au fost sprijinite generos de către Casa Regală Română, prin mari sume de bani, la care s-au adăugat alte donații de sute de mii de lei din partea unor fundații conduse de către Patriarhul Miron Cristea și istoricul Ioan Lupaș. Astfel, regele Ferdinand, vorbind la inaugurarea sediului Universității românești din Cluj, spunea în Aula Magna, la 1 februarie 1920: *Iar ca un semn vădit al prețuirii și iubirii Mele față de el și față de ținutul care îl adăpostește, am hotărât, în amintirea acestor serbări, a dăruii un fond de 400.000 lei, a căror dobândă se va întrebuința pentru înființarea pe lângă Universitate a unui Institut pentru studiul istoriei române, atât de vitreg tratată sub stăpânirea trecută.*

Deși anunțate cu mare entuziasm și motivație, înființarea și funcționarea Institutului de Istorie de la Cluj n-au fost scutite de dificultăți materiale și de personal. Cu toate acestea, conducerea instituției a reușit, în 1929, cumpărarea unei clădiri cu un etaj și curte interioară pe strada Napoca, care a fost apoi amenajată pentru nevoile de lucru ale cercetătorilor istorici clujeni. Aceste lucrări au permis, la 13 iunie 1937, inaugurarea oficială a Institutului în prezența regelui Carol al II-lea, care scria în Cartea de Aur a Institutului de Istorie Națională din Cluj: *Necesitatea întemeierii unui Institut de Istorie Națională pe lângă Universitatea din Cluj a fost arătată, încă din primele zile de viață românească ale acestei Universități, de către Dl. prof. I. Lupaș, în lecția de deschidere a cursului său de Istorie a Transilvaniei, rostită la 11 Noemvrie 1919.*

La câțiva ani însă, de la inaugurarea oficială, institutul este nevoit să-și mute sediul, pe timpul războiului, la Sibiu, acolo unde se aflau și mare parte din facultățile Universității „Regele Ferdinand”. După revenirea la Cluj, institutul clujean de cercetare suferă, ca toate celelalte instituții românești, ingerințele politice ale regimului comunist, fiind redenumit, de la 1 mai 1949, ca Institutul de Istorie și Arheologie Cluj al Academiei Române.

Între primii săi directori și cercetători s-au numărat mari personalități științifice românești, precum: Alexandru Lapedatu, Ioan Lupaș, Ioan Moga, Ioachim Crăciun, David Prodan, Aurel Decei, Ștefan Pascu și alții.

Bibliografie:

Institutul de Istorie „George Barițiu” din Cluj-Napoca : 90 de ani de existență, 1920-2010 / Nicolae Edroiu (coord.). - Cluj-Napoca : [s.n.], 2010, p. 241-245, ISBN 978-606-8529-95-0, consultat pe <http://www.history-cluj.ro> la 11 apr. 2019

Istoria Universității Babeș-Bolyai / Ovidiu Ghitta (coord.). - Cluj-Napoca: Editura Mega, 2012, p. 145, ISBN 978-606-543-222-2

FEBRUARIE

1 - 3 februarie

100 de ani de la Serbările inaugurale ale **Universității Daciei Superioare** din Cluj-Napoca (azi Universitatea *Babeș-Bolyai*) desfășurate în prezența regelui Ferdinand I (01 - 03.02.1920)

1 februarie

80 de ani de la nașterea istoricului, arheologului și profesorului universitar clujean, **Ioan GLODARIU** (01.02.1940-24.01.2017)

100 de ani de la fondarea **Institutului de Istorie Națională** din Cluj-Napoca (01.02.1920)

75 de ani de la moartea criticului și istoricului olandez **Johan HUIZINGA** (07.12.1872 - 01.02.1945)

3 februarie

150 de ani de la nașterea poetei și romancierei italiene **Ada NEGRI** (03.02.1870 - 11.01.1945)

5 februarie

70 de ani de la inaugurarea oficială a Teatrului de Păpuși din Cluj (azi Teatrul de Păpuși *Puck*) (05.02.1950)

100 de ani de la nașterea traducătoarei și prozatoarei **Irina ELIADE** (05.02.1920 - 24.09.1998)

7 februarie

125 de ani de la adoptarea deciziei privind elaborarea și publicarea „*Enciclopediei române*” de către comitetul de conducere al A.S.T.R.E.I (07.02.1895)

135 de ani de la nașterea romancierului american **Sinclair LEWIS**. Laureat al Premiul *Nobel* pentru Literatură (1930) (07.02.1885 - 10.01.1951)

10 februarie

265 de ani de la moartea moralistului și filosofului francez **Charles-Louis** de Secondat, Baron de la Brède și de **MONTESQUIEU** (18.01.1689 - 10.02.1755)

12 februarie

85 de ani de la moartea memorialistului **Francisc HOSSU-LONGIN** (02.10.1847 - 12.02.1935)

13 februarie

Ziua Mondială a Radioului

140 de ani de la nașterea sociologului, filosofului și esteticianului **Dimitrie GUSTI**. Președinte al Academiei Române (1944 - 1946) (13.02.1880 - 30.10.1955)

85 de ani de la moartea filologului și bibliografului **Ion BIANU**. Creator al școlii naționale de biblioteconomie și bibliografie. Director al Bibliotecii Academiei Române (1884-1935). Președinte al Academiei Române (1929-1930) (08.09.1856 - 13.02.1935)

14 februarie

85 de ani de la nașterea poetului basarabean **Grigore VIERU**. Membru corespondent al Academiei Române (1993) (14.02.1935 - 18.01.2009)

15 februarie

170 de ani de la nașterea pictorului român **Ion ANDREESCU** (15.02.1850 - 22.10.1882)

180 de ani de la nașterea avocatului, filosofului, criticului literar, esteticianului și omului politic **Titu MAIORESCU**. Membru fondator al Academiei Române (1867) (15.02.1840 - 18.06.1917)

18 februarie

Ilie RAD, critic, istoric literar, jurnalist și profesor universitar clujean - 65 de ani (18.02.1955)

135 de ani de la nașterea istoricului și arheologului clujean **Emil PANAITESCU** (18.02.1885-28.02.1958)

19 februarie

Ziua Națională Constantin Brâncuși

20 februarie

Ziua Mondială a Echității Sociale

21 februarie

Ziua Internațională a Limbii Materne

155 de ani de la nașterea ziaristului, prozatorului și traducătorului **Anton BACALBAȘA** (21.02.1865 - 01.10.1899)

215 ani de la nașterea clericului, pedagogului, lingvistului și istoricului român, revoluționar pașoptist **Timotei CIPARIU**. Membru fondator al Academiei Române (1867). Președinte al *Asociației Transilvane pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român* (1877-1887) (21.02.1805 - 03.09.1887)

23 februarie

65 de ani de la moartea scriitorului francez **Paul CLAUDEL** (06.08.1868 - 23.02.1955)

75 de ani de la moartea scriitorului rus **Alexei Nicolaevici TOLSTOI** (10.01.1883 - 23.02.1945)

165 de ani de la moartea matematicianului și astronomului german **Karl Friedrich GAUSS** (30.04.1777 - 23.02.1855)

24 februarie

80 de ani de la nașterea poetului, eseistului și traducătorului clujean **Virgil BULAT**. Membru al *Uniunii Scriitorilor din România - Filiala Cluj*. Director al Editurii *Dacia* (1995-1997) (24.02.1940 - 20.10.2010)

26 februarie

80 de ani de la nașterea prozatorului și publicistului clujean **Valer CHIOREANU**. Membru al *Uniunii Scriitorilor din România - Filiala Cluj* (26.02.1940 - 30.01.2014)

120 de ani de la nașterea regizorului american de origine română **Jean NEGULESCO** (26.02.1900 - 18.07.1993)

125 de ani de la nașterea muzicologului și violonistului clujean **LAKATOS István** (26.02.1895 - 22.09.1989)

27 februarie

80 de ani de la moartea pictorului **Nicolae TONITZA** (13.04.1886 - 27.02.1940)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII MARTIE

Radu STANCA

100 de ani de la naștere

Date biografice: n. 5 martie 1920, Sebeș / Alba – d. 26 decembrie 1962, Cluj. Poet, dramaturg, eseist și regizor de teatru.

Fiu al scriitorului Sebastian Stanca și nepot al renumitului medic și profesor universitar Dominic Stanca, Radu Stanca a urmat cursurile Liceului *George Barițiu* din Cluj avându-l ca profesor de limba română pe criticul literar Ion Chinezu. A absolvit Facultatea de Litere și Filosofie a Universității din Cluj, refugiată la Sibiu, luându-și licența în litere și filosofie (1942), cu o dizertație despre *Problema cititului*, apreciată cu *magna cum laude*.

În 1943 este numit suplinitor în postul de asistent al lui Lucian Blaga la Catedra de filosofie a culturii, iar în perioada 1945-1949, a fost profesor de estetica teatrului la Conservatorul popular din Sibiu. A fost actor (1947-1948) și prim-regizor al Teatrului de Stat din Sibiu (1949-1961) și al Teatrului Național din Cluj (1961-1962).

Debutează cu povestea *Legenda peștilor*, în revista *Universul copiilor*, în 1932. Conduce revista școlară *Mâine* (1935), face parte din gruparea revistei clujene *Symposion* (1938), este redactor responsabil al revistei sibiene *Curțile dorului* (1941) și secretar de redacție la *Națiunea română* din Sibiu (1944-1945).

A fost fondator, mentor și membru marcant al *Cercului literar de la Sibiu*, o grupare literară de orientare modernă, continuatoare a ideilor liberal moderniste ale lui Eugen Lovinescu din perioada interbelică. Formată în jurul mării personalități a lui Lucian Blaga, gruparea s-a manifestat inițial în cadrul unui cenaclu, care a editat în 1945 și câteva numere dintr-o revistă, intitulată *Revista Cercului literar*, în care Radu Stanca își publică textele fundamentale. În 1947, i se decernează Premiul *Sburătorul* pentru piesa de teatru în manuscris *Dona Juana*.

Opera (selectiv):

Problema cititului (1943), *Ștefan Braborescu* (1965), *Versuri* (1966), *Teatru* (1968), *Acvariu* (eseuri) (1971), *Un roman epistolar* (corespondență cu Ion Negoitescu) (1978).

Referințe/aprecieri critice:

Ion Vartic: *Cel care-și dă nobila titulatură de "hidalg al poeziei" are o capacitate uimitoare de a închea viziuni minuțios-concrete și în același timp halucinante (ca, de pildă, în Corydon, Balada studentească, Regele visător etc.). Dar poetul nu dispăre niciodată în dosul iluziilor sale magnifice, care nu se derulează triumfător decât atâta vreme cât artistul se amăgește și crede în ele. El este un "trubadur mincinos", care are un castel în Spania, dar nu poate uita că acolo "vinul negru" curge zi de zi. Imaginația este mereu aprinsă de dorința creatorului de a se închide într-o ficțiune perfectă, ca într-o cetate, în care moartea nu poate pătrunde. Doar în ultimele clipe, când poetului i se smulg măștile și toate decorurile sale se prăbușesc, comedia aceasta tragică își arată adevărata față: marele regizor e de fapt destinul necruțător.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII MARTIE

100 de ani de la adoptarea hotărârii de înființare a Arhivelor Statului din Transilvania

(14 martie 1920)

Înființarea Arhivelor Statului din Transilvania, prin Hotărârea Consiliului Dirigent al Transilvaniei din 14 martie 1920, a reprezentat o necesitate pentru gestionarea și depozitarea documentelor de interes public din întreaga Transilvanie după Marea Unire.

Sub aspect administrativ, noua instituție a arhivelor regionale, cu sediul la Cluj, se afla în subordinea Direcției Generale a Arhivelor din București.

Sub aspect organizatoric și funcțional, instituția nou creată avea nevoie de specialiști arhiviști, care lipseau însă, la acea dată. Cu toate acestea, Ministerul Instrucțiunii Publice a înființat, la 17 decembrie 1921, Comisiunea pentru organizarea Arhivelor Statului din Transilvania, compusă din personalități ale proaspăt înființatei universități românești de la Cluj: Alexandru Lapedatu - președinte, Constantin Daicoviciu - secretar, Sextil Pușcariu, Ioan Lupaș, Silviu Dragomir, Ioan Ursu - membri, sprijiniți de Albert Berger de la Bistrița și Iulian Marțian din Năsăud, arhiviști deja cunoscuți. Comisia a funcționat până în 1923, când Ștefan Meteș, cunoscut medievalist și membru corespondent al Academiei Române, a fost numit Director al Arhivelor la Cluj. El este considerat ca adevăratul întemeietor al instituției locale.

Prin Legea Arhivelor din anul 1925, instituția a fost redenumită ca Direcție Regională pentru Transilvania, cu sediul la Cluj, în subordinea Direcției Generale a Arhivelor Statului din cadrul Ministerului Instrucțiunii Publice. În ciuda a numeroase dificultăți materiale și organizatorice de la începutul existenței lor, arhivele clujene au înregistrat și realizări notabile, printre care se numără obținerea unui local adecvat și recrutarea și formarea unor cunoscuți arhiviști ca David Prodan, Ion Breazu, Ioan Mărcuș, Aurel Decei sau Bujor Surdu.

Reorganizarea și întărirea prestigiului instituției au fost urmate de obținerea unor fonduri importante de documente aparținând mai multor localități din Transilvania: Cluj, Turda, Satu Mare, Comitatele Cluj, Alba Superioară, Turda, Satu Mare, Scaunele secuiești Arieș și Odorhei.

Bibliografie:

Din istoria arhivelor ardelenne : 75 de ani de la înființarea Arhivelor Statului Cluj / Ioan Drăgan, Ioan Dordea (coord.). - Cluj-Napoca : [s.n.], 1995, p. 7-9

MARTIE

1 martie

Ziua Mondială a Apărării și Protecției Civile

Ziua Mărțișorului

2 martie

90 de ani de la moartea romancierului englez **D.[avid] H.[erbert] LAWRENCE** (11.09.1885 - 02.03.1930)

3 martie

Ziua Mondială a Scriitorului

4 martie

60 de ani de la moartea prozatorului și dramaturgului clujean **ASZTALOS István** (28.08.1909 - 04.03.1960)

5 martie

100 de ani de la nașterea poetului, dramaturgului, eseistului și regizorului de teatru clujean **Radu STANCA** (05.03.1920 - 26.12.1962)

65 de ani de la moartea scriitoarei românce **Hortensia PAPADAT-BENGESCU** (08.12.1876 - 05.03.1955)

7 martie

145 de ani de la nașterea compozitorului francez **Maurice (Joseph) RAVEL** (07.03.1875 - 28.12.1937)

8 martie

Ziua Internațională a Femeii

110 ani de la nașterea prozatorului **Radu TUDORAN** (Nicolae Bogza) (08.03.1910 - 18.11.1992)

9 martie

120 de ani de la nașterea botanistului clujean **Emilian ȚOPA** (09.03.1900 - 10.02.1987)

10 martie

100 de ani de la nașterea scriitorului francez **Boris VIAN** (10.03.1920 - 23.06.1959)

100 de ani de la nașterea matematicianului și poetului **Traian LALESCU** (10.03.1920 - 15.10.1976)

80 de ani de la moartea scriitorului rus **Mihail Afanassievici BULGAKOV** (02.05.1891 - 10.03.1940)

11 martie

Ziua Europeană a Victimelor Terorismului

435 de ani de la decizia de deschidere a unui nou cimitir al orașului Cluj, **Cimitirul Házsongárd** (azi Cimitirul Central) (11.03.1585)

65 de ani de la moartea bacteriologului scoțian, descoperitorul penicilinei, **Alexander FLEMING**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Fiziologie - Medicină (1945) (06.08.1881 - 11.03.1955)

12 martie

55 de ani de la moartea scriitorului, istoricului și criticului literar **George CĂLINESCU** (19.06.1899 - 12.03.1965)

70 de ani de la moartea scriitorului german **Heinrich MANN** (27.03.1871 - 12.03.1950)

13 martie

85 de ani de la nașterea scriitorului **Romulus RUSAN** (13.03.1935-08.12.2016)

120 de ani de la nașterea istoricului și filologului **Petre P. PANAITESCU** (13.03.1900 - 14.11.1967)

14 martie

Marta PETREU (Rodica Marta Crișan), editor, eseistă și poetă clujeană. Redactor-șef al revistei *Apostrof* (1990 -) - 65 de ani (14.03.1955)

100 de ani de la nașterea poetului și prozatorului clujean **Pavel BELLU** (14.03.1920 - 10.01.1988)

115 ani de la nașterea sociologului și istoricului francez **Raymond** (Claude-Ferdinand) **ARON** (14.03.1905 - 17.10.1983)

15 - 21 martie

Săptămâna Francofoniei

15 martie

Ziua Mondială a Drepturilor Consumatorilor

Ziua Maghiarilor de pretutindeni

125 de ani de la nașterea matematicianului și poetului **Ion BARBU** (pseudonimul literar al lui Dan Barbilian) (15.03.1895 - 11.08.1961)

135 de ani de la nașterea juristului clujean **Theodor MIHALI**. Primar al orașului Cluj (1926, 1927-1931) (15.03.1885 - 17.01.1934)

100 de ani de la înființarea, prin hotărârea Consiliului Dirigent, a **Arhivelor Statului din Transilvania** (15.03.1920)

80 de ani de la moartea filosofului **Nae IONESCU** (04.06.1890 - 15.03.1940)

16 martie

55 de ani de la premiera filmului *Pădurea spânzuraților*, în regia lui Liviu Ciulei. Premiul pentru regie la Festivalul de la Cannes (16.03.1965)

80 de ani de la moartea romancierei suedeze **Selma Otiliana Lovisa LAGERLÖF**. Laureată a Premiului *Nobel* pentru Literatură (1909) (20.11.1858 - 16.03.1940)

19 martie

75 de ani de la moartea istoricului de artă și profesorului universitar clujean, **Coriolan PETRANU** (19.01.1893 - 17.07.1945)

155 de ani de la moartea prozatorului și publicistului **Nicolae FILIMON** (06.09.1819 - 19.03.1865)

20 martie

Ziua Internațională a Francofoniei

Ziua Internațională a Teatrului pentru Copii și Tineret

21 martie

Ziua Internațională a Poeziei

Ziua Mondială de Luptă împotriva tuturor Formelor de Rasism și Discriminare

Ziua Mondială a Copiilor cu Sindromul Down

22 martie

Ziua Mondială a Apei

24 martie

115 ani de la moartea scriitorului francez **Jules VERNE** (08.02.1828 - 24.03.1905)

25 martie

Ziua Poliției Române

135 de ani de la nașterea prozatorului și poetului **Mateiu I.[on] CARAGIALE** (25.03.1885 - 17.01.1936)

27 martie

Ziua Mondială a Teatrului

30 martie

Horia MUNTENUȘ, scriitor clujean - 55 de ani (30.03.1965)

31 martie

165 de ani de la moartea scriitoarei engleze **Charlotte BRONTË** (21.04.1816 - 31.03.1855)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII APRILIE

SZOLNAY Sándor

70 de ani de la moarte

Date biografice: n. 4 noiembrie 1893, Cluj – d. 14 aprilie 1950, Cluj. Pictor

A absolvit Colegiul Romano-Catolic din Cluj (1912). A studiat un semestru la Școala Politehnică din Budapesta și s-a transferat la Institutul Pedagogic de Artă Plastică. Și-a întrerupt studiile odată cu izbucnirea războiului. A fost mobilizat și trimis pe front în 1914. Din 1923, a mai urmat un semestru la Budapesta, după care s-a pregătit la Școala liberă de pictură de la Baia Mare (1923-1925), sub îndrumarea lui Thorma János și Réti István. În 1927 a fost ales membru fondator al *Societății Pictorilor din Baia Mare*.

Revenit la Cluj, s-a integrat în comunitatea artistică a urbei. Între 1933 și 1935 a predat pictură în cadrul unei școli particulare pe care a înființat-o cu sculptorul Szervátiusz Jenő. Împreună cu Kós Károly și cu sprijinul lui Bánffy Miklós, a organizat asociația artiștilor maghiari din Transilvania, *Barabás Mikós Céh*. Între anii 1938-1940, a locuit la Sighișoara, după care s-a întors la Cluj. A predat la Școala Liberă de Artă *Atheneum Józsa Béla* (ulterior, Institutul Maghiar de Artă). Politica artistică dogmatică a anilor 1948-1949 l-a acuzat de „formalism”.

În pictura sa a fost influențat de pictura lui Cézanne și în general de post-impresionism, cu care a venit în contact doar prin intermediul albumelor de artă. Ca pictor, a ajuns la un stil propriu prin anii 1930. Pe lângă peisaje, naturi moarte, a fost atras și de portretistică. În portrete a surprins intelectuali din anturajul său: Tamási Áron, Kováts József, Gaál Gábor. A publicat frecvent ilustrații în presa vremii, cele mai numeroase fiind inserate în revista *Utunk* (1945-1949). În anul 1946 a ilustrat cartea lui József Méliusz, *Sors és jelkép* (Destin și simbol).

Împreună cu artiști maghiari, români și sași a organizat expoziții. A participat la primul Salon al artei ardelenene (1921), la a doua sinteză de artă ardeleană de la Cluj din 1930 și la semnificativa expoziție de grup, din 1933, tot la Cluj, alături de alți șapte plasticieni importanți ai momentului. A deschis expoziții personale la Cluj (1923, 1929, 1930), dar și la Oradea (1924) și Arad (1925). S-a numărat printre organizatorii expoziției de artă plastică și arhitectură în cadrul *Săptămânii artei clujene* din 1942.

În 1942, i s-a decernat premiul pentru artă plastică *Matei Corvin*.

În 1971, la Cluj, s-a organizat o expoziție de colecție a operelor sale, inițiativă reluată în 1994 la Cluj, dar și la Budapesta.

Referințe/aprecieri critice:

Gazda József: *Szolnay a pornit din zona post-impresionismului, dar, sub influența lui Ziffer, stilul său a devenit tensionat în anii treizeci, alimentat în continuare de motive personale specifice îmbătrânirii (boală, imobilism, singurătate).*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII APRILIE

100 de ani de la înființarea primului Institut de Speologie din lume, la Cluj

(26 aprilie 1920)

În timpul pregătirilor pentru înființarea și deschiderea Universității *Daciei Superioare*, în urma preluării vechii universități maghiare din Cluj, Comisia Universitară pentru selecția profesorilor universitari, prin Sextil Pușcariu, îi trimite savantului român Emil Racoviță, stabilit în Franța, o invitație de-a face parte din rândul profesorilor universitari ai noii instituții de la Cluj. La refuzul savantului, motivat prin faptul că el nu „profesa *profesoratul*”, dorindu-și doar o activitate științifică de cercetare, Sextil Pușcariu îl asigură de înființarea unui institut de cercetare, al cărui obiect de activitate rămânea la latitudinea renumitului biolog român, fapt care-l convinge pe Emil Racoviță să accepte, în final, propunerea de a veni la Universitatea din Cluj.

Astfel, în urma acestei corespondențe, comunitatea academică românească nu câștiga doar un mare savant, iar universitatea clujeană un mare profesor universitar, ci și înființarea primului Institut de Speologie din lume, la Cluj, într-un domeniu de pionierat la acea dată în cercetarea mondială. Odată acceptată oferta și lucrând la punerea în practică a ideilor sale, Emil Racoviță scria, la 13 decembrie 1919, la Sibiu: *Într-o astfel de ambianță de entuziasm realizator și renovator am pus pe hârtie, în grabă [...], un raport amănunțit, conținând crearea Institutului de Speologie.*

Demersurile administrative sunt terminate în aprilie 1920, prin promulgarea de către regele Ferdinand I a Legii privitoare la crearea Institutului de Speologie la Universitatea din Cluj, lege prin care Institutul intră și în posesia inventarului, obținând, totodată, protecția peșterilor din România. Prin aceasta, epicentrul mondial al biospeologiei se mută din Franța la Cluj, Emil Racoviță devenind primul director al primului Institut de Speologie din lume, ajutat de mai vechii săi colaboratori francezi și elvețieni, entomologul René Jeannel, respectiv zoologul Pierre-Alfred Chappuis.

Bibliografie:

Viața universitară clujeană interbelică. (Triumful rațiunii împotriva violenței). Vol I / Stelian Neagoe. - Cluj-Napoca: Editura Dacia, 1980, p. 100-101

Istoria Universității Babeș-Bolyai / Ovidiu Ghitta (coord.). - Cluj-Napoca: Editura Mega, 2012, p. 144, ISBN 978-606-543-222-2

Istoria Clujului / Ștefan Pascu. - Cluj-Napoca: 1974, p. 422

APRILIE

1 aprilie

80 de ani de la nașterea poetului și prozatorului **Gheorghe PITUȚ** (01.04.1940 - 06.06.1991)
120 de ani de la nașterea scriitorului **Alexandru PHILIPPIDE** (01.04.1900 - 08.02.1979)
139 de ani de la nașterea poetului și omului politic român **Octavian GOGA**, patronul spiritual al *Bibliotecii Județene* din Cluj (01.04.1881 - 07.05.1938)

2 aprilie

Ziua Internațională a Cărții pentru Copii

Ziua Organizației Tratatului Atlanticului de Nord (NATO)

180 de ani de la nașterea scriitorului francez **Émile** (Édouard Charles Antoine) **ZOLA** (02.04.1840 - 29/30.09.1902)

215 ani de la nașterea scriitorului danez **Hans Christian ANDERSEN** (02.04.1805 - 04.08.1875)

3 aprilie

Ziua Jandarmeriei Române

4 aprilie

Ziua Academiei Române

5 aprilie

130 de ani de la nașterea dirijorului, violonistului și profesorului clujean **Jean BOBESCU** (05.04.1890 - 05.08.1981)

7 aprilie

Ziua Mondială a Sănătății

250 de ani de la nașterea poetului englez **William WORDSWORTH** (07.04.1770 - 23.04.1850)

8 aprilie

Ziua Internațională a Rromilor

140 de ani de la premiera piesei lui I.L. Caragiale *D-ale Carnavalului* la Teatrul Național din București (08.04.1880)

185 de ani de la moartea filosofului și lingvistului german **Wilhelm von HUMBOLDT** (22.06.1767 - 08.04.1835)

10 aprilie

65 de ani de la moartea savantului și filosofului francez **Pierre Teilhard de CHARDIN** (01.05.1881 - 10.04.1955)

11 aprilie

115 ani de la nașterea poetului maghiar **JÓZSEF Attila** (11.04.1905 - 03.12.1937)

220 de ani de la nașterea pictorului **SIMÓ Ferenc** (11.04.1800 - 19.12.1869)

12 aprilie

Sărbătoarea Învierii Domnului Iisus Hristos. Sfintele Paști (rit catolic)

Ziua Mondială a Aviației și Cosmonauticii

Ziua Internațională a Rock-n-Roll-ului

135 de ani de la constituirea, la Cluj, la inițiativa lui Haller Károly, a *Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület* (EMKE) [Societatea Transilvană de Cultură Maghiară] (12.04.1885)

13 aprilie

325 de ani de la moartea fabulistului francez **Jean de la FONTAINE** (08.07.1621 - 13/14.04.1695)

14 aprilie

135 de ani de la nașterea medicului clujean **Iuliu HAȚIEGANU**. Rector al Universității din Cluj (1930-1931). Membru al Academiei Române (1955) (14.04.1885 - 04.09.1959)

70 de ani de la moartea pictorului clujean **SZOLNAY Sándor** (04.11.1893 - 14.04.1950)

90 de ani de la moartea poetului rus **Vladimir Vladimirovici MAIAKOVSKI** (19.07.1893 - 14.04.1930)

15 aprilie

Ziua Internațională a Culturii

115 ani de la nașterea istoricului și orientalistului **Aurel DECEI** (15.04.1905 - 24.04.1976)

16 aprilie

85 de ani de la moartea scriitorului **Panait ISTRATI** (pseudonimul literar al lui Gherasim Istrate) (22.08.1884 - 16.04.1935)

17 aprilie

115 ani de la nașterea poetului și traducătorului **Ion VINEA** (pseudonimul literar al lui Ioan Eugen Iovanache) (17.04.1895 - 06.07.1964)

140 de ani de la înființarea **Băncii Naționale a României** (17.04.1880)

75 de ani de la moartea scriitorului român **Ion PILLAT** (31.03.1891 - 17.04.1945)

18 aprilie

Ziua Internațională a Monumentelor și Locurilor Istorice

65 de ani de la moartea fizicianului american de origine germană **Albert EINSTEIN** (14.03.1879 - 18.04.1955)

19 aprilie

Sărbătoarea Învierii Domnului Iisus Hristos. Sfintele Paști (rit ortodox)

22 aprilie

Ziua Mondială a Planetei Pământ

23 aprilie

Ziua Mondială a Cărții și a Drepturilor de Autor

Ziua Solidarității Tineretului

Ziua Națională a Bibliotecarului Român

BOÉR Ferenc, actor clujean al Teatrului Maghiar de Stat - 80 de ani (23.04.1940)

25 aprilie

Ziua Mondială a Orașelor Înfrățite

Semnarea Tratatului de Aderare a României la Uniunea Europeană (intrat în vigoare la 01.01.2007)

Viorica GUY MARICA, istoric și critic de artă clujean - 95 de ani (25.04.1925)

26 aprilie

Ziua Mondială a Proprietății Intelectuale

Ioan HORVATH-BUGNARIU, grafician, profesor universitar clujean - 75 de ani (26.04.1945)

100 de ani de la înființarea, la Cluj, în cadrul Universității, a primului **Institut de Speologie** din lume (26.04.1920)

110 ani de la moartea poetului, prozatorului, dramaturgului și ziaristului norvegian **Bjornstjerne BJÖRNSON** (08.12.1832 - 26.04.1910). Premiul *Nobel* pentru Literatură (1903)

29 aprilie

Ziua Mondială a Dansului

Ziua Națională a Veteranilor de Război

30 aprilie

Ziua Internațională a Jazz-ului

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII MAI

Lucian BLAGA

125 de ani de la naștere

Date biografice: n. 9 mai 1895, Lancrăm / Alba - d. 6 mai 1961, Cluj. Filozof, poet, dramaturg, traducător, eseist, profesor universitar și diplomat.

Primele clase le-a făcut la Sebeș, la școala primară germană (1902-1906), după care a urmat Liceul *Andrei Șaguna* din Brașov (1906–1914), unde era profesor ruda sa, Iosif Blaga, autorul primului tratat românesc de teoria dramei. A urmat cursurile Facultății de Teologie din Sibiu și Oradea, în perioada 1914-1916, pe care le-a finalizat cu licență în 1917. A studiat filosofia și biologia la Universitatea din Viena între anii 1916 și 1920, obținând titlul de doctor în filosofie.

A fost redactor la ziarele *Voința* și *Patria* (Cluj), membru în comitetul de redacție al revistei *Cultura*, colaborator permanent la publicațiile *Gândirea*, *Adevărul literar și artistic* și *Cuvântul*. În anul 1926 a intrat în diplomatie, ocupând succesiv posturi de atașat de presă și consilier pe lângă legațiile țării noastre din Varșovia (1926), Praga (1927-1928), Berna (1928-1932; 1937-1938) și Viena (1932-1937), devenind apoi ministru plenipotențiar în Portugalia (1938-1939).

În anul 1939, a devenit profesor de filosofia culturii la Universitatea din Cluj. După Dictatul de la Viena, se află în refugiu la Sibiu, însoțind Universitatea din Cluj (1940-1946). Conferențiază la Facultatea de Litere și Filosofie din Cluj (1946-1948). Din 1948, fiind îndepărtat de la catedră, a lucrat în cadrul filialei din Cluj a Academiei Române ca bibliograf. Devine cercetător la Institutul de Istorie și Filosofie (1949-1951), apoi bibliotecar-șef (1951-1954) și director-adjunct (1954-1959) la filiala clujeană a Bibliotecii Academiei Române.

În anul 1956, Lucian Blaga a fost propus de Rosa del Conte și de criticul Basil Munteanu pentru a primi premiul *Nobel* pentru literatură, dar se pare că ideea a pornit chiar de la Mircea Eliade. În 1935, primește Premiul *C. Hamangiu* al Academiei Române pentru activitatea dramatică și poetică din ultimii ani. Este ales membru titular al Academiei Române în 1936.

Opera (selectiv):

Poemele luminii (1919); *Pietre pentru templul meu* (1919); *Pașii profetului* (1921); *În marea trecere* (1924); *Lauda somnului* (1929); *La cumpăna apelor* (1933); *La curțile dorului* (1938); *Poezii, ediție definitivă* (1942); *Nebănuitele trepte* (1943); *Vârsta de fier* (1940-1944); *Zamolxe: mister păgân* (1921); *Tulburarea apelor* (1923); *Trilogia cunoașterii* (în trei volume): *Eonul dogmatic*, *Cunoașterea luciferică*, *Cenzura transcendentă* (1943); *Trilogia culturii* (în trei volume): *Orizont și stil*, *Spațiul mioritic*, *Geneza metaforei și sensul culturii* (1944); *Trilogia valorilor: Știință și creație*, *Gândire magică și religie*, *Artă și valoare* (1946).

Referințe/aprecieri critice:

Vladimir Streinu: *Lirism gnoseologic, lirismul lui Blaga se constituie din aspirația spiriiului său la cunoașterea totală. Descoperind pretutindeni în lume numai taine nedezlegate, ciudățeniei (sensul vechi, slavon), adică minuni, poetul este un miraculat.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII MAI

90 de ani de la înființarea Institutului *Arhiva de Folclor* a Academiei Române, Filiala Cluj

(26 mai 1930)

Institutul *Arhiva de Folclor* a Academiei Române Cluj-Napoca reprezintă o instituție care se ocupă, așa cum dorise chiar întemeietorul său, Ion Mușlea, *de culegerea credințelor, a obiceiurilor și a literaturii populare* a românilor. După integrarea Transilvaniei în cadrul frontierelor românești, după decembrie 1918, necesitatea susținerii și afirmării unei *nobleți naționale*, după cuvintele profesorului clujean George Vâlsan, trebuia să se reflecte și prin cercetări etno-folclorice din satele românești.

Astfel, istoria acestei instituții de cercetare academică în domeniul folclorului românesc, prima de acest fel din România, a avut în perioada interbelică mai multe inițiative asemănătoare precursore, dar nici una care să cuprindă ideea de culegere și arhivare a elementelor de tradiție românească din cântece, poezie, meșteșuguri etc. Printre aceste inițiative, se poate menționa *Societatea etnografică română*, înființată în 1923 și condusă de George Vâlsan și *Muzeul Etnografic al Ardealului*, întemeiat în 1922 și condus de Romulus Vuia. Prin conducerea lor de către universitari, se asigura o relație apropiată cu Universitatea din Cluj și un cadru mai ușor de cercetare pentru tinerii specialiști și cercetători ai folclorului românesc, aflați la început de drum în dezvoltarea acestui domeniu.

Cu toată contribuția celor două instituții, și în pofida unor lucrări științifice valoroase apărute deja, Ion Mușlea își dă seama de fragila cunoaștere și mai ales de inexistența cvasi-totală a înregistrării și păstrării izvoarelor scrise și nescrise ale culturii tradiționale românești din regiunea Transilvaniei. Prin urmare, reîntors la Cluj, și după câteva studii de folclor publicate, Ion Mușlea propune înființarea, pe lângă Muzeul Etnografic din Cluj, unde și lucra, a unei arhive de folclor, fără să reușească, însă. Nedescurajat de eșec, face o nouă încercare, de data aceasta susținut și de Sextil Pușcariu, prin intermediul căruia se adresează direct Academiei Române cu un memoriu foarte bine argumentat, în care propune înființarea, în cadrul acesteia, a unei arhive de folclor. Cu toate acestea, propunerea, prezentată Secției Literare din cadrul Academiei Române, în 1929, nu a primit aviz favorabil decât în sesiunea din mai 1930, în urma prezentării unui al doilea memoriu.

Astfel, se consfințește înființarea unei *Arhive de Folclor* pe lângă *Muzeul Limbii Române* de pe lângă *Universitatea Regele Ferdinand I* din Cluj, a cărui conducere îi era atribuită, desigur, lui Ion Mușlea, dar sub îndrumarea academicianului Sextil Pușcariu.

Bibliografie:

Cercetări etnografice și de folclor. Vol.1 / Ion Mușlea. - Ediție îngrijită, cu studiu introductiv, bibliografie, registrul corespondenței de specialitate, indice, de Ion Taloș. – București : Editura Minerva, 1971, p. VIII-XII

30 de ani de la prima ediție a **Festivalului Internațional de Poezie Lucian Blaga** (05.1990)

1 mai

Ziua Internațională a Solidarității Oamenilor Muncii

Ziua Mondială a Râsului

2 mai

Ziua Națională a Tineretului

3 mai

Ziua Mondială a Libertății Presei

Ziua Mamei

4 mai

65 de ani de la moartea compozitorului, violonistului și muzicianului **George ENESCU** (07/19.08.1881 - 04.05.1955)

5 mai

Ziua Europeană de Conștientizare pentru Drepturi Egale ale Persoanelor cu Deficiențe

66 de ani de la intrarea în vigoare a **Acordului privind crearea Uniunii Europei Occidentale** (semnat la Paris, la 23.10.1954)

7 mai

82 de ani de la moartea poetului și omului politic **Octavian GOGA**, patronul spiritual al *Bibliotecii Județene Cluj* (01.04.1881 - 07.05.1938)

100 de ani de la moartea criticului literar și filosofului **Constantin DOBROGEANU-GHEREA** (Solomon Katz) (21.05.1855 - 07.05.1920)

8 mai

Ziua Mondială a Crucii Roșii

Ziua Victoriei împotriva Fascismului (1945)

140 de ani de la moartea scriitorului francez **Gustave FLAUBERT** (12.12.1821 - 08.05.1880)

9 mai

Ziua Europei (Ziua Schuman)

Ziua Independenței de Stat a României

125 de ani de la nașterea poetului, dramaturgului, filosofului, eseistului, traducătorului, jurnalistului și diplomatului **Lucian BLAGA**. Membru al Academiei Române (1936) (09.05.1895 - 06.05.1961)

75 de ani de la moartea tenorului și regizorului de operă clujean **Constantin PAVEL**. (21.05.1884 - 09.05.1945)

10 mai

Ziua Tatălui

Ziua Adolescentului

80 de ani de la finalizarea construcției **Aeroportului din Cluj** (10.05.1940)

13 mai

130 de ani de la nașterea scriitorului și episcopului reformat transilvănean, **MAKKAI Sándor** (13.05.1890 - 19.07.1951)

180 de ani de la nașterea scriitorului francez **Alphonse DAUDET** (13.05.1840 - 15.12.1897)

14 mai

65 de ani de la semnarea **Pactului de la Varșovia** (14.05.1955)

15 mai

Ziua Internațională a Familiei

Ziua Internațională de Acțiune pentru Climă

Ziua Internațională a Latinității

16 mai

120 de ani de la nașterea pictorului și desenatorului clujean **Aurel CIUPE** (16.05.1900 - 18.07.1988)

17 mai

Ziua Mondială a Societății Informaționale

Ziua Internațională a Telecomunicațiilor

18 mai

Ziua Internațională a Muzeelor

20 mai

110 ani de la nașterea pictorului **Ion ȚUCULESCU** (20.05.1910 - 27.07.1962)

190 de ani de la nașterea romancierului francez **Hector Henry MALOT** (20.05.1830 - 17.07.1907)

21 mai

Ziua Mondială a Diversității Culturale pentru Dialog și Dezvoltare

140 de ani de la nașterea poetului, scriitorului, dramaturgului și jurnalistului **Tudor ARGHEZI** (pseudonimul literar al lui Ion Theodorescu) (21.05.1880 - 14.07.1967)

22 mai

Ziua Internațională pentru Diversitate biologică

Nicolae CORJOS, regizor de film și scenarist român - 85 de ani (22.05.1935)

135 de ani de la moartea scriitorului francez **Victor-Marie HUGO** (26.02.1802 - 22.05.1885)

24 mai

Ziua Europeană a Parcurilor

25 mai - 1 iunie

Săptămâna Solidarității cu Popoarele aflate sub Administrare Străină și fără Drepturi de Autogovernare

25 mai

100 de ani de la spectacolul inaugural al **Operei Naționale Române din Cluj** cu opera **AIDA** de Giuseppe Verdi, interpretată în limba română, sub conducerea dirijorului Alfred Novak, în regia artistică a primului director al instituției - Constantin Pavel, cel care a fost și primul interpret al rolului „Radames” (25.05.1920)

115 ani de la nașterea scriitorului rus **Mihail Alexandrovici ȘOLOHOV**. Laureat al Premiului Nobel pentru Literatură (1965) (25.05.1905 - 21.02.1984)

26 mai

90 de ani de la înființarea **Arhivei de Folclor a Academiei Române** (azi Institutul Arhiva de Folclor a Academiei Române) (26.05.1930)

27 mai

50 de ani de la moartea mezzo-sopranei **Lya POP-POPOVICI**. Membră fondatoare a Operei Române din Cluj (1919) (14.01.1889 - 27.05.1970)

28 mai

Ziua Mondială a Jocului

Sărbătoarea Înălțării Domnului. Ziua Eroilor

29 mai

140 de ani de la nașterea filosofului german **Oswald SPENGLER** (29.05.1880 - 08.05.1936)

75 de ani de la moartea dramaturgului, eseistului și romancierului **Mihail SEBASTIAN** (pseudonimul literar al lui Iosef M. Hechter) (08.10.1907 - 29.05.1945)

31 mai

Sărbătoarea Coborârii Sfântului Spirit. Rusaliile (rit catolic)

Ziua Internațională împotriva Fumatului

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII IUNIE

Nicolae MĂRGINEANU

115 ani de la naștere

Date biografice: n. 22 iunie 1905, județul Alba – d. 13 iunie 1980, Cluj. Psiholog.

Nicolae Mărgineanu este cunoscut ca o figură importantă a elitei intelectuale românești persecutată de regimul comunist după 1947. A făcut studii primare și secundare la Blaj, apoi a obținut o licență, în 1927, urmată de un doctorat în filosofie, cu specializarea psihologie, în 1929, la Universitatea *Regele Ferdinand I* din Cluj, sub îndrumarea profesorului Florian Ștefănescu-Goangă. Ulterior face stagii de cercetare la Leipzig, Berlin, Hamburg - 1929, la Paris - 1930 și la Londra - 1935.

Activitate didactică. Reîntors în țară, ocupă catedra de psihologie a universității clujene. După mai multe încercări, din 1932 obține o bursă *Rockefeller* la Universitățile Duke, Yale, Columbia și Chicago, care se va întinde pe mai mulți ani. A publicat studii de psihologie a persoanei, psihometrică, psihologie matematică, psihologie a științei, psihologie aplicată în marea industrie, fiind pionierul acestui domeniu al psihologiei aplicate în România. A fost unul dintre primii cercetători în domeniul psihologiei muncii, implicându-se în organizarea pe baze psihologice a centrelor de reeducare, contribuind la organizarea primei rețele a școlilor de ucenici.

Ca fost bursier *Rockefeller* și în calitate de vicepreședinte al Asociației Româno-Americane (A.R.A.), profesorul Nicolae Mărgineanu este acuzat de înaltă trădare și arestat, în 1948, de către Securitate. Condamnat la 25 de ani de închisoare, va face doar 16, fiind eliberat în 1964, odată cu ultimii deținuți politici din România. La ieșirea din închisoare, Nicolae Mărgineanu a fost încadrat ca documentarist la Biblioteca Filialei Cluj a Academiei Române, în locul lui Lucian Blaga, apoi numit director al Institutului de Științe Pedagogice și chiar reintegrat la vechea sa catedră de psihologie de la Universitatea *Babeș-Bolyai*, în timpul ministeriatului lui Mircea Malița.

Publicații științifice:

Psihologia exercițiului (1929); *Psihotehnica în Germania* (1929); *Psihologia germană contemporană* (1930); *Psihologia învățării* (1930); *Psihologia franceză contemporană* (1932); *Elemente de psihometrie* (1938); *Analiza factorilor psihici* (1938); *Psihotehnica în marea industrie* (1942); *Problema evoluției* (1931); *Psihologie și literatură* (1971); *Psihologie logică și matematică* (1975); *La théorie des facteurs* (1934); *Les facteurs psychologiques* (1934); *Depth and Height Psychology* (1998); *Amfiteatre și închisori* (1991).

Referințe/aprecieri critice:

Prof. dr. Adrian Neculau: *Memoriile lui Nicolae Mărgineanu ne dezvăluie personalitatea sa de o mare frumusețe morală. Poate ușor naiv pentru un psiholog, prea încrezător în puterea valorilor și în purtătorii de valori, mesajul său este cel al unui personaj de basm: cinstit și demn, crezând în oameni, neabătut de la convingerile sale democratice. N-a fost numai o minte strălucită, ci și un caracter pe măsură.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII IUNIE

150 de ani de la înființarea Despărțământul Cluj al ASTREI

(24 iunie 1870)

Înființată la 23 octombrie 1861 la Sibiu de către *intelenții românești ardeleni*, **Asociația transilvană pentru literatura română și cultura poporului român – ASTRA** avea ca principal scop *înaintarea literaturii române și cultura poporului român în deosebitele ramuri prin studii, elaborare și editare de opuri, prin premii și stipendii pentru diferitele specialități de știință și arte și alte asemenea*. În ședința inaugurală de la Sibiu, cei 212 membri înscriși au decis ca Asociația să fie condusă de mitropolitul Andrei Șaguna ca președinte, Timotei Cipariu - vicepreședinte și George Bariț - secretar.

Despărțământul Cluj al ASTREI a luat ființă imediat după constituirea Asociației la Sibiu, a opta adunare generală a ASTREI având loc la Cluj, în 1867, când mitropolitul Șaguna este înlocuit la conducerea Asociației de baronul Vasile Ladislau Pop, fost viceguvernator al Ardealului. Înființarea și organizarea Despărțământului Cluj al ASTREI se datorează preotului greco-catolic, filologului și folcloristului Grigore Silași, teolog erudit, fost prefect al studiilor în seminarul *Sf. Barbara* din Viena. Grigore Silași a fost primul profesor de limbă și literatură română al Universității *Francisc Iosif* din Cluj, universitate cu limba de predare maghiară. A condus Despărțământul Cluj până în august 1894, când, în semn de recunoștință, este ales *director onorar pe viață al despărțământului Cluj*. Până la momentul izbucnirii Primului Război Mondial, la conducerea ASTREI clujene se perindă Basil Podoabă (1896-1900), dr. G. Ilea (1900-1904), Amos Frâncu (1904-1907), preot Teodor Ciorța (1907), dr. Basil Basista, Eugen Pop Păcurariu și dr. Valentin Poruțiu.

După înfăptuirea Marii Unirii, Societatea *Cele Trei Crișuri* s-a contopit cu despărțământul clujean, având un comitet de conducere comun, al cărui președinte era Sextil Pușcariu, primul rector român al Universității din Cluj și cel care a întemeiat în 1919 *Muzeul Limbii Române*, primul institut românesc de lingvistică. După Sextil Pușcariu, au urmat la conducere profesorul de filosofie Marin Ștefănescu, profesor Nicolae Bogdanu, directorul liceului *Regina Maria*, dr. Iuliu Hațieganu și profesor Iuliu Moldovan.

Între mulțimea activităților culturale desfășurate de ASTRA clujeană (organizarea de șezători culturale, spectacole folclorice, concursuri de datini, conferințe, expoziții fotografice și documentare, cursuri de alfabetizare în rândul muncitorilor și țăranilor, înființare de biblioteci populare), cea mai importantă acțiune a fost editarea revistei *Gând românesc*, publicație apărută din mai 1933 până în aprilie 1944, condusă de Ion Chinezu.

În ciuda intensei activități culturale, din cauza influenței pe care această societate o avea în rândul maselor populare, în 1950, oficialitățile comuniste decid desființarea acesteia. Activitatea ASTREI clujene va fi reluată în 1995, președinte ales fiind prof.univ.dr. Dumitru Protase. Din anul 2000, președinte al Despărțământului Cluj al ASTREI este prof.univ.dr. Mircea Popa, care conduce, în această calitate, revista *Astra clujeană*.

Bibliografie:

Astra : 150 de ani / Mircea Popa, Vasile Lechințan. - Cluj-Napoca : Editura Casa Cărții de Știință, 2013

1 iunie

Ziua Internațională a Copilului

Concursul de desene *Eroii cărților citite* - ediția a 49-a

30 de ani de la apariția, la Cluj, a revistei **APOSTROF** (01.06.1990)

2 iunie

180 de ani de la nașterea scriitorului englez **Thomas HARDY** (02.06.1840 - 11.01.1928)

3 iunie

145 de ani de la moartea compozitorului francez **Georges BIZET** (Alexandre César Léopold Bizet) (25.10.1838 - 03.06.1875)

4 iunie

Ziua Internațională a Copiilor - Victime ale Agresiunii

95 de ani de la nașterea regizorului de teatru clujean **HARAG György** (04.06.1925 - 07.07.1985)

95 de ani de la moartea compozitorului, dirijorului și profesorului **Gheorghe DIMA**. Fondator, director și primul rector al Conservatorului de Muzică și Artă Dramatică din Cluj (1919). Membru de onoare al Academiei Române (1919) (28.09.1847 - 04.06.1925)

5 iunie

Ziua Internațională a Protecției Naturii și a Mediului Înconjurător

Ziua Națională a Învățătorului

6 iunie

145 de ani de la nașterea scriitorului german **Thomas MANN**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură (1929) (06.06.1875 - 12.08.1955)

7 iunie

Sărbătoarea Pogorârii Sfântului Duh. Rusaliile (rit ortodox)

8 iunie

Ziua Mondială a Oceanelor

210 ani de la nașterea compozitorului german **Robert (Alexander) SCHUMANN** (08.06.1810 - 28.07.1856)

55 de ani de la moartea compozitorului și dirijorului Operei Române din Cluj **Mihail ANDREESCU-SKELETTY** (19.07.1882 - 08.06.1965)

9 iunie

150 de ani de la moartea scriitorului englez **Charles (John Huffam) DICKENS** (17.02.1812 - 09.06.1870)

11 iunie

110 ani de la nașterea exploratorului francez **Jacques-Yves COUSTEAU** (11.06.1910 - 25.06.1997)

13 iunie

155 de ani de la nașterea poetului și dramaturgului irlandez **William Butler YEATS**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură (1923) (13.06.1865 - 28.01.1939)

14 iunie

Ziua Mondială a Donatorului de Sânge

15 iunie

220 de ani de la nașterea lingvistului, filologului și naturalistului clujean **BRASSAI Sámuel** (15.06.1800 - 24.06.1897)

131 de ani de la moartea poetului, prozatorului și jurnalistului **Mihai EMINESCU** (15.01.1850 - 15.06.1889)

16 iunie

95 de ani de la nașterea scriitorului **A.[natol] E.[milian] BACONSKI** (16.06.1925 - 04.03.1977)

17 iunie

Ziua Mondială pentru Combaterea Deșertificării și a Secetei

85 de ani de la nașterea graficianului clujean **DEÁK Ferenc** (17.06.1935 - 03.05.2013)

140 de ani de la nașterea pictorului francez **André DERAİN** (17.06.1880 - 06.09.1954)

115 ani de la moartea scriitorului și esteticianului austriac **Alois RIEGL** (14.01.1858 - 17.06.1905)

20 iunie

Ziua Mondială a Refugiaților

25 de ani de la moartea scriitorului și filosofului **Emil CIORAN** (08.04.1908 - 20.06.1995)

21 iunie

Ziua Muzicii Europene

115 ani de la nașterea filosofului existențialist și scriitorului francez **Jean-Paul SARTRE**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură (1964) (21.06.1905 - 15.04.1980)

22 iunie

25 de ani de la cererea oficială a României de aderare la UE (Declarația de la Snagov), semnată de reprezentanții tuturor partidelor parlamentare (22.06.1995)

110 ani de la nașterea inginerului german **Konrad ZUSE**, inventatorul primului calculator (22.06.1910 - 18.12.1995)

115 ani de la nașterea psihologului și profesorului universitar clujean **Nicolae MĂRGINEANU** (22.06.1905 - 13.06.1980)

24 iunie

150 de ani de la înființarea **Despărțământului Cluj al ASTREI** (24.06.1870)

26 iunie

Ziua Internațională contra Abuzului și Traficului de Droguri

Ziua Internațională pentru Susținerea Victimelor Torturii

Ziua Internațională de Colaborare în favoarea Păcii și Democrației

Ziua Drapelului Național al României

75 de ani de la semnarea **Cartei Națiunilor Unite** (San Francisco, 26.06.1945)

29 iunie

120 de ani de la nașterea scriitorului francez **Antoine Marie Roger de SAINT-EXUPÉRY** (29.06.1900 - 31.07. 1944)

125 de ani de la nașterea prozatorului și dramaturgului **Victor Ioan POPA** (29.06.1895 - 30.03.1946)

80 de ani de la moartea pictorului german **Paul KLEE** (18.12.1879 - 29.06.1940)

30 iunie

Dorin TUDORAN, poet și eseist - 75 de ani (30.06.1945)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII IULIE

Pierre Alfred CHAPPUIS

60 de ani de la moarte

Date biografice. n. 5 septembrie 1891, Saint-Cloud / Franța – d. 9 iulie 1960 Berna / Elveția. Hidrobiolog, entomolog și speolog.

Deși născut în Franța, el este considerat elvețian, fiind cunoscut ca un bun cunoscător al lumii subacvatice, specialist în carcinologie, dar, în egală măsură, și în entomologie și speologie. Doctor în biologie cu o teză susținută la Universitatea din Basel, Elveția, în 1920.

Activitate științifică. Mare parte din activitatea sa științifică și profesională se desfășoară în România, în anturajul marelui savant român, Emil Racoviță, care l-a invitat la Universitatea din Cluj, pentru a-l seconda în cercetările sale speologice. În cadrul nou-înființatului Institut de Speologie din Cluj, Chappuis va ocupa funcția de director adjunct, începând cu 1922, apoi pe cea de subdirector (1927). În afara României, cercetătorul elvețian mai fusese și cercetător principal la Facultatea de Științe din Toulouse și subdirector al Laboratorului subteran de la Moulis – Franța.

Ca adjunct al lui Racoviță, Chappuis a participat la numeroase campanii biospeologice în munții din Transilvania, Iugoslavia, Italia, Franța, Algeria, dar și în două expediții importante pe continentul african: una în Sahara - Niger - Coasta de Fildeș (1931), organizată de Charles Alluaud cu sprijinul Muzeului Național de Istorie Naturală din Paris și a doua, denumită Misiunea Științifică Omo (1932-1933), alături de René Jeannel, un alt colaborator al lui Emil Racoviță, și Camille Arambourg.

Între preocupările sale s-au aflat micile vietăți subacvatice din apele subterane, din peșteri mai ales, domeniu în care a publicat peste 160 de lucrări științifice valoroase. Mare parte din aceste cercetări au apărut în *Lucrările Institutului de Speologie din Cluj* și în *Buletinul Societății de Științe din Cluj*.

Opera (selectiv):

Die Tierwelt der unterirdischen Gewässer (1927); *Als Natur forschler în Ostafrika* (1936); *Speologie (Zoologische Speologie)* (1947); *La récolte de la faune souterraine* (1950)

Referințe/Aprecieri critice:

Emil Racoviță: *Bravissimo! Ai făcut cu siguranță o captură frumoasă, dar acest lucru nu se datorează exclusiv metodei, ci și faptului că ești un abil pescuitor de ființe microscopice. Îndelungata d-tale experiență ți-a dat „flerul” de a găsi locurile cele mai bune și ți-a sugerat cea mai indicată metodă strategică de capturare a prăzii.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII IULIE

160 de ani de la deschiderea Bibliotecii Societății Muzeului Ardelean

(15 iulie 1860)

Pentru colecțiile *Muzeului Ardelean*, biblioteca a fost prioritară de la bun început, biblioteca Kemény fiind un catalizator al înființării Societății. Moartea contelui Kemény József, survenită în 1855, a grăbit înființarea muzeului, pentru ca valoroasa bibliotecă, oferită mai devreme, să nu ajungă pe mâini străine. La inițiativa contelui Mikó Imre, în 1857, s-a constituit comitetul de organizare al *Societății Muzeului Ardelean* (EME) și arhivistului Mike Sándor i-a fost încredințată sarcina aducerii la Cluj a colecției Kemény și a organizării acesteia. Astfel, până la ședința de constituire a EME, din 23 noiembrie 1859, noua societate științifică avea bibliotecă și bibliotecar. Conte Bethlen Sándor a oferit un spațiu pentru bibliotecă în palatul său din strada Kogălniceanu de azi. În ședința societății din 25 noiembrie, a fost ales bibliotecar Szabó Károly, care a preluat colecția în mai, anul următor. Ca urmare a activității organizatorice, la 15 iulie 1860, s-a deschis sala de lectură și a început activitatea de catalogare.

La constituire, fondul bibliotecii cuprindea 15.439 de cărți și 1.083 manuscrise și diplome, o treime dintre acestea provenind din colecția Kemény, restul, din alte donații, care au continuat și după inaugurare. Primul pas în ordonarea donațiilor l-a constituit separarea dubletelor, cu ajutorul cărora s-a susținut schimbul de carte cu diverse instituții din Ungaria. Relațiile externe ale EME au contribuit la dezvoltarea bibliotecii, în acest sens putând fi amintită colaborarea cu *Institutul Smithsonian* din Washington, cu *Academia Regală bavareză*, cu *Germanisches Museum* din Nürnberg, cu *Asociația Botanică* din Berlin sau *Academia Imperială* de la Viena. La sfârșitul anului 1860, fondul de carte al bibliotecii număra 28.134 de volume. Pentru sala de lectură s-au abonat 17 periodice străine și 26 maghiare. Acest avânt s-a datorat în mare măsură lui Szabó Károly, muncii sale neobosite, corespondenței purtate, menită să mobilizeze societatea transilvană în scopul dezvoltării colecțiilor bibliotecii.

Încă în primul deceniu, sau altfel spus perioada eroică a organizării colecției, s-au profilat în conformitate cu statutul EME cele trei obiective ale bibliotecii: colecționarea, pe cât posibil exhaustivă, a mărturiilor literare și istorice scrise ale Transilvaniei; achiziționarea de cărți noi de specialitate necesare cultivării științelor; cumpărarea de materiale de specialitate (periodice, tratate etc.) în conformitate cu sarcinile specifice ale colecției.

În ceea ce privește organizarea colecției, cărțile erau așezate după autor, în 1870 realizându-se un catalog alfabetic de autori. Se făceau progrese și în catalogarea manuscriselor și a diplomelor. Pe lângă Szabó Károly lucra și un ajutor. Sala de lectură era deschisă șase ore pe zi, în primul deceniu de funcționare crescând semnificativ circulația documentelor.

Fondul de carte se află, azi, la *Biblioteca Centrală Universitară*, manuscrisele la *Biblioteca Academiei* filiala Cluj, iar diplomele la *Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Cluj*.

Bibliografie:

Az Erdélyi Múzeum – Egyesület könyvtára 1859-1950 / Sipos Gábor, la <http://ki2.oszk.hu/kf/2010/10/az-erdelyi-muzeum-egyesulet-konyvtara-1859%E2%80%931950/>

IULIE

2 iulie

615 ani de la ridicarea orașului Cluj la rang de *Oraș Liber Regal* (02.07.1405)

4 iulie

Ziua Națională a Statelor Unite ale Americii

Ziua Crucii Roșii Române

5 iulie

140 de ani de la nașterea actorului **Constantin TĂNASE** (05.07.1880 - 29.08.1945)

60 de ani de la moartea hidrobiologului elvețian **Pierre Alfred CHAPPUIS**. Director adjunct (1922) și subdirector (1927) al Institutului de Speologie din Cluj (05.09.1891 - 09.07.1960)

6 iulie

60 de ani de la moartea romancierului american **William (Harrison) FAULKNER**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură (1949) (25.09.1897 - 06.07.1960)

7 iulie

160 de ani de la nașterea compozitorului și dirijorului austriac **Gustav MAHLER** (07.07.1860 - 18.05.1911)

90 de ani de la moartea scriitorului englez [sir] **Arthur Conan DOYLE** (22.05.1859 - 07.07.1930)

8 iulie

135 de ani de la nașterea filosofului și istoricului german **Ernst BLOCH** (08.07.1885 - 04.08.1977)

10 iulie

190 de ani de la nașterea pictorului impresionist și graficianului francez **Camille PISSARO** (10.07.1830 - 13.11.1903)

14 iulie

Ziua Națională a Franței

15 iulie

90 de ani de la nașterea filosofului francez **Jacques DERRIDA** (15.07.1930 - 09.10.2004)

160 de ani de la deschiderea **bibliotecii Societății Muzeului Ardelean** (15.07.1860)

130 de ani de la moartea scriitorului elvețian de limba germană **Gottfried KELLER** (19.07.1819 - 15.07.1890)

18 iulie

Ziua Internațională Nelson Mandela

160 de ani de la nașterea baritonului și pedagogului clujean **Dimitrie POPOVICI-BAYREUTH** (18.07.1860 - 06.06.1927)

19 iulie

Petru ILUȚ, sociolog clujean - 75 de ani (19.07.1945)

90 de ani de la nașterea istoricului și profesorului universitar clujean **Pompiliu TEODOR**. Membru al Academiei Române (1990) (19.07.1930 - 08.09.2001)

20 iulie

Ziua Mondială a Șahului

Ziua Aviației Române și a Forțelor aeriene

140 de ani de la nașterea scriitorului german **Hermann von KEYSERLING** (20.07.1880 - 26.04.1946)

75 de ani de la moartea poetului francez Ambroise **Paul Toussaint Jules VALERY** (30.10.1871 - 20.07.1945)

24 iulie

65 de ani de la moartea geografului și pedagogului francez **Emanuel de MARTONNE**. Profesor la Universitatea din Cluj (1921) (01.04.1873 - 24.07.1955)

25 iulie

115 ani de la nașterea romancierului, dramaturgului și filosofului britanic de expresie germană **Elias CANETTI**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură (1981) (25.07.1905 - 13.08.1994)

75 de ani de la moartea prozatorului și folcloristului **Enea HODOȘ** (31.12.1858 - 25.07.1945)

27 iulie

185 de ani de la nașterea poetului, prozatorului și eseistului italian **Giosue CARDUCCI**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură (1906) (27.07.1835 - 16.10.1907)

28 iulie

270 de ani de la moartea compozitorului german **Johann Sebastian BACH** (31.03.1685 - 28.07.1750)

365 de ani de la moartea scriitorului francez Savinien de **Cyrano de BERGERAC** (06.03.1619 - 28.07.1655)

29 iulie

Ziua Imnului Național al României

130 de ani de la moartea pictorului olandez **Vincent van GOGH** (30.03.1853 - 29.07.1890)

30 iulie

Emil BURZO, fizician, profesor universitar. Președinte al filialei Cluj a Academiei Române (2010-) - 85 de ani (30.07.1935)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII AUGUST

Ștefan BRABORESCU

140 de ani de la naștere

Date biografice: n. 31 august 1880, Caracal / Olt – d. 4 ianuarie 1971, București. Actor și regizor.

A urmat cursurile Liceului Militar și ale Școlii superioare de ofițeri de infanterie din Craiova (1900-1903). În 1902, era sublocotenent în Regimentul 26 Rovine (va și semna unele poezii Șt. B. Rovine), iar în 1906, locotenent. În anul 1907, renunță la cariera militară și se înscrie la Facultatea de Drept din București, unde urmează, în paralel, și Conservatorul, pe care-l absolvă în 1911.

În același an, este angajat de Emil Gârleanu la Teatrul Național din Craiova, unde va debuta ca actor și regizor. Obține unele succese, iar în 1914, Mihail Sadoveanu îl aduce la Teatrul Național din Iași. În 1921, făcând echipă cu Sandu Teleajen și Emil Serghie, scoate revista *Gândul nostru*, care va apărea până în 1928.

În anul 1923, Braborescu, acum pe deplin matur, stăpân pe toate mijloacele de expresie ale artei sale, avea să dea curs invitației lui Zaharia Bârsan, transferându-se la Teatrul Național din Cluj, unde, de la începutul activității sale a acumulat sarcinile de actor și regizor. În stagiunea 1938-1939, într-un moment în care atinsese culmile carierei sale și avea încă multe de oferit publicului clujean, Braborescu avea să fie pensionat. Cu toate acestea, avea să însoțească Teatrul Național din Cluj în refugiu, la Timișoara. După 1944, el a fost din nou solicitat ca regizor, apoi ca actor în cadrul Teatrului Muncitoresc din Timișoara, primind, în 1949, o catedră la Institutul de Teatru (unde este ales și rector). În anul 1950, a revenit la Cluj, atât ca actor al Teatrului Național, cât și ca profesor la Institutul de Teatru, până în 1954.

Distins cu titlul de *Artist al poporului*, Braborescu a jucat, de-a lungul carierei sale artistice, cu finețe și sobrietate, mai mult de 300 de roluri, între care: *Pepelea* din *Sânziana și Pepelea* de Vasile Alecsandri, *Ștefăniță* din *Viforul* și *Ștefan cel Mare* din *Apus de soare* de B. Ștefănescu Delavrancea, *Rică Venturiano* din *O noapte furtunoasă* de I.L. Caragiale. Critica a consemnat și creațiile din *Strigoii* de Henrik Ibsen, *Intrigă și iubire* de Friedrich Schiller, *Idiotul* de Feodor Dostoievski, *Azilul de noapte* de Maxim Gorki, *Puterea întunericului* de Lev Tolstoi etc. A pus în scenă peste 60 de piese, între care *Meșterul Manole* și *Cruciada copiilor* de Lucian Blaga, dar și alte texte românești.

Opera (selectiv):

Din romanul unei vieți (1900); *Raze de lună* (1905).

Referințe/aprecieri critice:

Radu Stanca: *Unui străin care nu l-a văzut niciodată jucând pe Ștefan Braborescu, nu i-ar veni să creadă că omul acesta mărunț, cu o constituție aparent atât de firavă și care se strecoară grăbit printre trecători, ascunde în el o energie atât de extraordinară, încât, trecut de 80 de ani, mai poate da viață din viața lui, clipe nepieritoare din clipele sale pieritoare, ființelor pe care le întruchipează pe scenă cu o imaginație extrem de vie și cu o vitalitate neobișnuită.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII AUGUST

100 de ani de la înființarea Institutului de Literatură și Tipografie *Minerva* din Cluj (*Minerva Irodalmi és Nyomdai Müintézet*)

(16 august 1920)

Institutul de Literatură și Tipografie Minerva a fost cea mai importantă editură maghiară din Transilvania, constituită la 16 august 1920, având 653 de fondatori, care au contribuit cu suma totală de 750.000 de lei. Bisericile comunității maghiare au contribuit și ele la consolidarea financiară a Institutului.

Fondatorii au achiziționat mai întâi tipografia și legătoria de carte a lui Stief Jenő, pe care au extins-o în timp prin achiziții succesive, diversificând mult capacitățile tehnice ale editurii. Până la 1930, *Minerva* ocupa 45 de încăperi, avea 115 angajați de specialitate, 52 de funcționari permanenți și 15 colaboratori externi. La 11 iunie 1948, editura a fost confiscată și trecută în proprietatea Editurii Partidului Muncitoresc Român.

Se poate estima că, în perioada 1920-1948, la *Minerva* au apărut 2.496 de cărți, 86 de reviste și 274 de titluri de manuale. Ca număr de exemplare, s-au editat și tipărit peste 2 milioane de exemplare de carte, iar numărul de exemplare tipărite pentru terți a fost de 4-5 milioane.

Un loc de frunte în preocupările *Minervei* l-a ocupat editarea de manuale școlare pentru elevii maghiari, de dicționare pentru învățarea limbii române. A publicat traduceri ale unor clasici ai literaturii române în limba maghiară și traduceri în română a unor autori maghiari. La editura *Minerva* a apărut un număr mare de publicații seriale în limba maghiară. S-au editat și cărți realizate de angajații Institutului, între care 25 de volume de *Erdélyi Magyar Naptár* (Calendar Maghiar Ardelean), cărți de beletristică, istorie, cultură și artă în seriile *Minerva Konyvtár* (Biblioteca Minerva) și *Minerva Népkönyvtár* (Biblioteca Populară Minerva). Tot aici au apărut seriile de literatură intitulate generic *Magyar Nép Könyvtára* (Biblioteca Maghiarilor), *Magyar Ifjúság Könyvtára* (Biblioteca tineretului Maghiar), *Pásztortűz Könyvtára* (Biblioteca Revistei *Pásztortűz*), *Erdélyi Tudományos Füzetek* (Caiete științifice transilvane), *Erdélyi Ritkaságok* (Rarități transilvane) etc.

Editura a publicat și lucrări în limba română și în limbile altor comunități din Transilvania. Trebuie amintită aici lucrarea de referință *Minerva-Enciclopedie Română*, apărută în 1929, prima enciclopedie românească după Primul Război Mondial. Tot la *Minerva* a apărut și cotidianul „*România nouă*”, condus și editat de țărâniștii Zaharia și Paul Boilă, iar după Al Doilea Război Mondial, gazeta „*Plugarii*”, având ca director onorific pe Petru Groza.

Minerva a constituit și propria sa rețea de difuzare, în 1920, achiziționând librăria Stein János din Piața Unirii de azi. Ea a deținut în perioada interbelică principala librărie din Cluj, cunoscută azi ca *Librăria Universității*.

Bibliografie:

A Kolozsvári Minerva története és bibliográfiája (1920-1948) / Tibori Szabó Zoltán, Újvári Mária. - Cluj-Napoca : Editura Asociației Culturale Minerva, 2015

AUGUST

2 august

100 de ani de la nașterea medicului **Victor V. PAPILIAN** (02.08.1920 - 15.11.1982)

5 august

170 de ani de la nașterea scriitorului francez (Henri René Albert) **Guy de MAUPASSANT** (05.08.1850 - 06.07.1893)

6 august

Ziua Mondială a Luptei pentru Interzicerea Armei Nucleare - Ziua HIROSHIMEI

7 august

45 de ani de la înființarea **Asociației Artiștilor Plastici din Cluj** sub denumirea de *Asociația Artiștilor Plastici Amatori și a Creatorilor de Artă Populară* (07.08.1975)

8 august

115 ani de la nașterea compozitorului francez **André JOLIVET** (08.08.1905 - 19.12.1974)

145 de ani de la nașterea istoricului **Constantin GIURESCU** (08.08.1875 - 28.10.1918)

9 august

140 de ani de la nașterea istoricului și omului politic **Ioan LUPAȘ**. Fondator al *Institutului de Istorie Națională* din Cluj (1920). Membru al Academiei Române (1914) (09.08.1880 - 03.07.1967)

11 august

90 de ani de la nașterea scriitorului și dramaturgului **Teodor MAZILU** (11.08.1930 - 19.10.1980)

12 august

Ziua Internațională a Tineretului

120 de ani de la moartea teologului și filosofului rus **Vladimir Sergheevici SOLOVIEV** (29.01.1853 - 12.08.1900)

15 august

Ziua Marinei Române

Pompei COCEAN, geograf și scriitor, profesor universitar. Fondator al *Centrului de Geografie Regională* din Cluj-Napoca (2002) - 70 de ani (15.08.1950)

16 august

Alexandru AGACHE, bariton clujean - 65 de ani (16.08.1955)

100 de ani de la înființarea, la Cluj, a **Editurii Minerva** (*Minerva Nyomdai Müintézet*) (16.08.1920)

100 de ani de la nașterea eseistului, criticului literar, poetului și publicistului **Virgil IERUNCA** (16.08.1920 - 28.09.2006)

150 de ani de la nașterea chimistului clujean, profesor universitar **Adrian OSTROGOVICH** (16.08.1870 - 31.12.1956)

160 de ani de la nașterea poetului francez **Jules LAFORGUE** (16.08.1860 - 29.08.1887)

17 august

95 de ani de la moartea scriitorului **Ioan SLAVICI** (18.01.1848 - 17.08.1925)

18 august

170 de ani de la moartea scriitorului francez **Honoré de BALZAC** (20.05.1799 - 18.08.1850)

20 august

100 de ani de la nașterea criticului și istoricului literar **Zoe DUMITRESCU-BUȘULENGA** (20.08.1920 - 05.05.2006)

21 august

60 de ani de la inaugurarea, la Cluj, a **Stadionului Municipal** (21.08.1960)

140 de ani de la nașterea istoricului și arheologului clujean, pionier al arheologiei moderne din Transilvania, **KOVÁCS István** (21.08.1880 - 15.08.1955)

22 august

60 de ani de la inaugurarea noului sediu al **Căminului Cultural al Studenților** din Cluj-Napoca (22.08.1960)

130 ani de la moartea poetului, dramaturgului și omului politic **Vasile ALECSANDRI** (14.06.1818 - 22.08.1890)

170 de ani de la moartea poetului german **Nikolaus LENAU** (Nikolaus Niemsch von Strehlenau) (13.08.1802 - 22.08.1850)

23 august

Ziua Internațională pentru Comemorarea Sclaviei și Abolirii acesteia

Ziua Europeană de Comemorare a Victimelor Stalinismului și Nazismului

25 august

CSÍKY András, actor clujean al Teatrului Maghiar de Stat - 90 de ani (25.08.1930)

26 august

100 de ani de la acordarea dreptului de vot femeilor din SUA (amendamentul 19 la Constituția SUA) (26.08.1920)

115 ani de la nașterea desenatorului, gravorului și ilustratorului de carte clujean **SZABÓ Béla Gy.** (26.08.1905 - 30.11.1985)

140 de ani de la nașterea scriitorului francez **Guillaume APOLLINAIRE** (Wilhelm Apollinaris de Kostrowitzky) (26.08.1880 - 09.11.1918)

27 august

Ziua Independenței Republicii Moldova. Sărbătoarea Națională a Republicii Moldova

27-31 august

Zilele Bibliotecii TRANSILVANIA, Chișinău

28 august

50 de ani de la moartea sculptorului **Romulus LADEA** (17.05.1901 - 28.08.1970)

30 august

70 de ani de la moartea istoricului și profesorului universitar clujean **Alexandru I. LAPEDATU**. Fondator al Institutului de Istorie Națională din Cluj (1920) (14.09.1876 - 30.08.1950)

31 august

Ziua Limbii Române

75 de ani de la nașterea bibliotecarului **Traian BRAD**. Director al Bibliotecii Județene *Octavian Goga* Cluj (1987 - 2002) (31.08.1945 - 08.06.2002)

140 de ani de la nașterea actorului și regizorului **Ștefan BRABORESCU** (31.08.1880 - 04.01.1971)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII SEPTEMBRIE

Răzvan GIVULESCU

100 de ani de la naștere

Date biografice. n. 15 septembrie 1920, Viena - d. 10 iulie 2007, Cluj-Napoca. Geolog, paleobotanist român, membru de onoare al Academiei Române.

A făcut studii liceale la Oradea, studii superioare la Facultatea de Științe din Cluj și București, doctorat în geologie cu teza *Cercetări neologice în bazinul neogen al Borodului* (1949) și specializare în paleobotanica Terțiarului la Berlin, Bonn, Budapesta, Dresda și Praga.

Activitate științifică și didactică. Răzvan Givulescu a urcat toate treptele învățământului universitar, de la asistent (1945) până la cea de conferențiar (1952) la Catedra de Geologie, Facultatea de Științele Naturii din cadrul Universității Babeș-Bolyai din Cluj, apoi la cea de profesor universitar (1968-1982) în cadrul Institutului Pedagogic, devenit ulterior Institutul de Învățământ Superior din Baia Mare.

În calitate de cercetător, Răzvan Givulescu a fost preocupat de studiul Bazinului neogen al Borodului, de studiul Cretacicului superior din acest bazin, descoperind și studiind numeroase culcușuri de plante fosile, ceea ce a contribuit la îmbogățirea cunoștințelor asupra paleoflorei României prin metode noi de cercetare. Între realizările sale științifice se numără și descoperirea de noi familii, genuri și specii ale florei kainozoice din România, pentru care a și fost citat de numeroase ori în literatura de specialitate. De asemenea, a contribuit la cunoașterea și îmbogățirea florei fosile a Terțiarului european cu excepționale flore fosile din Transilvania.

Opera (selectiv):

Flora pliocenă de la Cornișel (1957); *Flora pliocenă de la Chiuzbaia* (1969); *Flora fosilă a Miocenului superior de la Chiuzbaia* (1990); *Flora oligocen superioară din Bazinul Petroșani* (1990); *Turbăriile fosile din Terțiarul României* (1996); *Istoria pădurilor fosile din Terțiarul Transilvaniei* (1997); *Macro- și microflora oligocenă de la Costești - Aghireș, România* (1997); *Flora fosilă a Jurasicului inferior de la Anina* (1998); *Flora mică ilustrată a Terțiarului din România* (1999).

Referințe/Aprecieri critice:

Nicolae Țicleanu: *Contribuțiile aduse de R. Givulescu la cunoașterea evoluției florei și a asociațiilor vegetale fosile de pe teritoriul României sunt substanțiale și se referă la numeroase paleoflore răspândite pe aproape întregul teritoriu al țării, dar cu precădere la Transilvania și acoperă un larg interval de timp: Jurasicul de la Anina și Vulcan-Codlea; Cretacicul superior din Bazinul Babadagului.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII SEPTEMBRIE

150 de ani de la inaugurarea Gării din Cluj

(7 septembrie 1870)

În anul 1867, în fața membrilor Parlamentului de la Budapesta, contele Mikó Imre - Ministrul Comunicațiilor - a prezentat un amplu program privind realizarea a 25 de legături feroviare vitale pentru interesele comerciale și strategice ale Imperiului Austro-Ungar. Câteva luni mai târziu, la Budapesta a luat ființă *Societatea Căilor Ferate Ungare de Est*, condusă de antreprenorul englez Charles Waring, ce a obținut concesiunea pentru realizarea și administrarea liniei magistrale Oradea - Cluj - Brașov.

Compania a demarat lucrările de construcție a viitoarei axe de transport, al cărei prim tronson a fost calea ferată Oradea - Cluj. Din cauza condițiilor din teren, calea ferată de 152 km a fost predată cu o întârziere de opt luni. De asemenea, sumele preconizate inițial pentru investiție s-au epuizat la jumătatea proiectului, iar găsirea de noi finanțări, prin împrumuturi bancare și de stat, au întârziat, de asemenea, finalizarea lucrării. Vagoanele și locomotivele erau inscripționate cu sigla M.K.V. a *Societății de Cale Ferată Maghiară*. Locomotivele au fost realizate la fabrica Sigl din Neustadt, cea mai mare fabrică de locomotive din monarhia Austro-Ungară.

Cu construcția căii ferate a început și construcția clădirii gării, piatra de temelie a acesteia fiind așezată la 7 ianuarie 1869. Clădirea a fost ridicată de firma engleză Waring după planurile arhitectului Karl von Gega. Finanțarea lucrărilor a fost făcută de *Societatea Căilor Ferate Ungare de Est*. Compoziția și formele corpului central al clădirii sunt eclecticice. Edificiul se întinde pe lungime, de-a lungul primului peron, dând impresia unui ansamblu de trei clădiri distincte, unite între ele prin holuri generoase. Fațada părții centrale este dominată de o intrare monumentală, din sticlă, terminată în partea de sus printr-o boltă care ajunge până aproape de cornișa clădirii. Distrusă pe jumătate în Al Doilea Război Mondial, gara a fost refăcută în anii '50.

În zilele de 6 și 7 august 1870 a avut loc prima călătorie de probă cu un tren de persoane, pe întreaga rută (Oradea - Cluj). Trenul îl avea la bord pe fostul ministru al transporturilor Mikó Imre. De la Oradea la Cluj, trenul s-a oprit în Tileag, Aleșd, Vadu Crișului, Bratca, Ciucea, Cluj. La stația finală, Mikó a fost întâmpinat de primarul Clujului și de cetățeni, într-o atmosferă sărbătorească. La 15 august era finalizată clădirea Gării și se deschidea și restaurantul de aici. În stație, 11 locomotive și 120 de vagoane așteptau inaugurarea.

Deschiderea oficială a circulației pe calea ferată Cluj - Oradea a avut loc la 7 septembrie 1870. Prima garnitură a pornit, cu puțini pasageri, dimineața la ora 6 și a ajuns la 11,30 la Oradea. În sens opus, primul tren de la Oradea a sosit la Cluj la aceeași oră, 11.30. Locomotivele erau ornate cu ramuri verzi. În gara din Cluj, afișe în limba maghiară și română ofereau informații despre circulația feroviară.

Bibliografie:

Az erdélyi fővasúthálózat kiépítése / Gidó Csaba la

<http://www.prominoritate.hu/folyoiratok/2015/ProMino-1503-06-Gido.pdf>

Kolozsvár a századok sodrában. Várostörténeti kronológia / Gaal György.- Cluj-Napoca : Kriterion, 2016, p. 80-81

SEPTEMBRIE

1 septembrie

Ziua Diplomației Române

65 de ani de la înființarea **Filarmonicii de Stat Cluj** (azi **Filarmonica de Stat Transilvania**) (01.09.1955)

95 de ani de la nașterea geologului, muzicologului și profesorului universitar clujean **Iosif VIEHMANN** (01.09.1925 - 06.08.2016)

3 septembrie

70 de ani de la moartea inventatorului român, pionier al aviației mondiale, **Traian VUIA** (29.08.1872 - 03.09.1950)

5 septembrie

115 ani de la nașterea autorului englez de origine maghiară **Arthur KOESTLER** (05.09.1905 - 03.03.1983)

7 septembrie

Ziua Europeană a Culturii Iudaice

150 de ani de la inaugurarea Gării din Cluj (07.09.1870)

8 septembrie

Ziua Internațională pentru Alfabetizare

90 de ani de la nașterea scriitorului, scenaristului și omului politic **Petre SĂLCUDEANU** (08.09.1930 - 06.11.2005)

190 de ani de la nașterea scriitorului francez de limbă provensală **Frédéric MISTRAL**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură (1904)

9 septembrie

160 de ani de la nașterea inginerului agronom și profesorului universitar clujean **PÁTER Béla**. Fondator al primei stațiuni de plante medicinale din lume și a primei grădini agrobotanice (1904) (09.09.1860 - 24.06.1938)

11 septembrie

90 de ani de la nașterea prozatorului clujean **SZABÓ Gyula** (11.09.1930 - 21.12.2004)

13 septembrie

Ziua Pompierilor din România

15 septembrie

Ziua Internațională a Democrației

100 de ani de la nașterea geologului și paleobotanistului clujean **Răzvan GIVULESCU** (15.09.1920 - 10.07.2007)

130 de ani de la nașterea scriitoarei engleze **Agatha** (Mary Clarissa) **CHRISTIE** (15.09.1890 - 12.01.1976)

16 septembrie

Ziua Internațională pentru Păstrarea Stratului de Ozon

175 de ani de la inaugurarea noii clădiri a **Casei Sfatului Orășenesc** (Primăria veche) (16.09.1845)

19 septembrie

Ziua Europeană a Patrimoniului

21 septembrie

Ziua Internațională a Păcii

Ziua Europeană fără Mașini

160 de ani de la moartea filosofului german **Arthur SCHOPENHAUER** (22.02.1788 - 21.09.1860)

22 septembrie

125 de ani de la **ultima vizită, la Cluj, a împăratului Francisc Iosif** (22.09.1895)

23 septembrie

Ziua Internațională împotriva Exploatării Sexuale și Traficului Femeilor și Copiilor

150 de ani de la moartea scriitorului francez **Prosper MÉRIMÉE** (27.09.1803 - 23.09.1870)

24 septembrie

Ziua Woerner - Ziua Parteneriatului pentru Pace

26 septembrie

Ziua Europeană pentru Diversitate Lingvistică

75 de ani de la moartea compozitorului maghiar **BARTÓK Béla** (25.03.1881 - 26.09.1945)

27 septembrie

Ziua Mondială a Turismului

29 septembrie

Ziua Mondială a Inimii

30 septembrie

Ziua Internațională a Traducătorilor

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII OCTOMBRIE

Ștefan KOVACS

100 de ani de la naștere

Date biografice. n. 2 octombrie 1920, Timișoara - 11 mai 1995, Cluj-Napoca. Fotbalist.

Activitate. Ștefan Kovacs a fost considerat cel mai mare antrenor român din toate timpurile și al patrulea antrenor din lume, conform unui sondaj realizat relativ recent. Activitatea de sportiv și-o începe la clubul *Athletic* din Timișoara, apoi la Club *Athletic* Oradea, ajungând și la *Olympique Charleroi* din Belgia, între anii 1938-1941. Revenit în țară, joacă pentru scurt timp la *Ripensa* și *CFR* Turnu Severin, iar apoi se stabilește pentru mai mulți ani la Cluj, jucând pentru echipele de aici: *KAC*, *FERRAR*, *CFR* și *Universitatea*.

În perioada 1953-1959, Ștefan Kovacs antrenează echipa *Universității* Cluj, promovând-o între primele șase clasate din campionatul României. Din 1962, lucrează la Federația Română de Fotbal, răspunzând de loturile B și de tineret, iar între anii 1965-1967 este antrenor secund al echipei naționale de fotbal a României. După un eșec usturător cu Elveția, în 1967, Ștefan Kovacs este înlocuit și preia echipa *Steaua* București, cu care cucerește două campionate interne și trei *Cupe ale României*.

Consacrarea ca mare antrenor o va primi la începutul anilor '70, în străinătate, unde ajunge antrenor principal al echipei *Ajax Amsterdam*, cucerind două titluri de campioană și o *Cupă a Olandei*, două *Cupe ale Campionilor Europeni*, o *Cupă Intercontinentală* și *Supercupa Europei* (1971-1973). Prestigiul la care a ajuns după asemenea succese incredibile a fost unic pentru un antrenor venit dintr-o țară est-europeană, în plină perioadă comunistă. În palmaresul său de antrenor se mai numără și un stagiu de trei ani ca director tehnic al Federației Franceze de Fotbal, de vicepreședinte și membru al Comisiei Internaționale al Federației Române de Fotbal, director tehnic al echipelor naționale, instructor FIFA.

Este autorul unui volum dedicat fotbalului, cu titlul *Fotbal total* și a primit distincția de *Antrenor Emerit* și pe cea de *Cetățean de onoare* al municipiului Cluj-Napoca.

Referințe/Aprecieri critice:

Ștefan Kovacs, fiul: *Ajax-ul, cât a stat tata acolo, a fost o echipă care a vrut să câștige tot timpul. Tata îi lăsa pe jucători să se autodisciplineze. Ulterior, unii au spus că i-a lăsat pe jucători prea liberi, dar subliniez, tata era foarte exigent la antrenamente și miza pe profesionalismul lor. Unii au zis că dacă ar fi fost mai sever și în afara antrenamentelor putea să scoată și mai mult. Mai mult ce? Că a luat șapte trofee în doi ani. A câștigat tot ce se putea câștiga. Nu mai venea lumea la meci pentru că nu mai era nicio miză. Mereu câștiga Ajax.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII OCTOMBRIE

140 de ani de la deschiderea Școlii Superioare de Fete (Felsőbb Leányiskola)

(3 octombrie 1880)

În perioada dualismului, legea din 1868 prevedea învățământul obligatoriu până la 12 ani pentru fete, dar se prefigura o nevoie tot mai accentuată pentru învățământ de nivel superior al fetelor de 12-18 ani, mai ales în familiile aristocrate și burgheze. Ca urmare, astfel de școli au început să apară cu susținerea orașelor sau a statului.

Școala Superioară de Fete din Cluj a început să funcționeze din anul 1880. Instituția este importantă, pe de-o parte, pentru că este prima școală superioară de fete din Cluj, școală de stat, constituită după modelul așezământului budapestan înființat în 1875 de Molnár Antal, iar pe de altă parte, datorită direcțiunii acestei școli, asumată de Antonina de Gerando, o luptătoare pentru dreptul la cultură și educație al femeilor, importantă teoreticiană în domeniul științei educației și o specialistă în practica educațională.

Antonina de Gerando a marcat istoria educației clujene. Fiică a lui Auguste de Gerando și a Emmei Teleki, născută la Paris, unde și-a desăvârșit studiile, a predat în Ungaria, înainte de a fi chemată la Cluj, ca directoare a *Școlii Superioare de Fete*. Timp de 32 de ani a condus această școală, iar personalitatea sa, amprenta imprimată acestei instituții au făcut ca școala să fie cunoscută ca *Dezserándó*. Obiectivele urmărite de Antonina de Gerando erau: însușirea de către eleve a deprinderilor necesare viitoarelor soții și mame, dar, în același timp, creșterea nivelului de cultură. Punea accentul pe valorile interioare umane, înțelegere, morală și dezvoltarea simțului estetic. Procesul educațional se desfășura după model francez, după care ea însăși s-a format. Manualele Antoninei de Gerando au fost recunoscute de specialiști (de exemplu, prefața manualului ei de muzică era semnată de însuși Franz Liszt).

La început, școala a funcționat într-o clădire pe Bulevardul 21 Decembrie de azi, dar cum numărul elevelor a fost în continuă creștere (242 eleve la 1892), în anul 1900 școala s-a mutat într-o nouă clădire (clădirea de azi a Facultății de chimie, de lângă Parcul Central) construită după proiectul lui Alpár Ignác. În clădirea cu un front cu 23 de ferestre, 8 săli de curs, cămin și sală de sport, se găsea și locuința directoarei a cărei viață s-a împletit și identificat cu viața instituției pe care a condus-o. Antonina de Gerando se afla în tovărășia elevelor sale de dimineața până seara, iar fetele povesteau cu bucurie părinților despre viața instituției. La pensionare, a ales o locuință ale cărei ferestre dădeau spre școala pe care a iubit-o atât de mult. Despre acest atașament avea să scrie: *iubesc această școală, precum artistul își iubește creația, așa cum mama își iubește copilul*.

După 1918, instituția a fost preluată de statul român, devenind Liceul *Regina Maria*, prima școală de fete cu predare în limba română din Transilvania, precursora a Colegiului Național *George Coșbuc* de azi.

Bibliografie:

A nők középfokú oktatása a kolozsvári községi/állami felsőbb leányiskolában a dualizmus kori Magyarországon / Kereszty Orsolya, la <http://rmpsz.ro/uploaded/tiny/files/magiszter/2007/osz/12.pdf>.

OCTOMBRIE

1 octombrie

Ziua Internațională a Persoanelor în vârstă

Ziua Internațională a Muzicii

130 de ani de la nașterea violoncelistului, compozitorului și criticului muzical **Constantin C. NOTTARA** (01.10.1890 - 19.01.1951)

30 de ani de la moartea istoricului literar și eseistului clujean **Ioana Em. PETRESCU** (28.12.1941 - 01.10.1990)

2 octombrie

Ziua Internațională a Medicului

Ziua Internațională a Non-Violenței

100 de ani de la nașterea fotbalistului și antrenorului clujean **Ștefan KOVÁCS** (02.10.1920 - 11.05.1995)

3 octombrie

125 de ani de la nașterea poetului rus **Serghei Aleksandrovici ESENIN** (03.10.1895 - 27.12.1925)

140 de ani de la deschiderea, la Cluj, a **Școlii Superioare de Fete** (Felsőbb Leányiskola) (03.10.1880)

4 - 10 octombrie

Săptămâna Mondială a Spațiului Cosmic

4 octombrie

Ziua Mondială a Habitatului

80 de ani de la moartea sociologului, filosofului și omului politic **Petre ANDREI**. Membru post-mortem al Academiei Române (1991) (29.06.1891 - 04.10.1940)

5 octombrie

Ziua Mondială a Arhitecturii

Ziua Internațională a Educatorului

140 de ani de la moartea muzicianului francez de origine germană **Jacques OFFENBACH** (20.06.1819 - 05.10.1880)

7 octombrie

110 ani de la nașterea prozatorului, poetului și traducătorului **Eusebiu CAMILAR** (07.10.1910 - 27.08.1965)

9 octombrie

185 de ani de la nașterea compozitorului și pianistului francez (Charles) **Camille SAINT-SAËNS** (09.10.1835 - 16.12.1921)

10 octombrie

Ziua Mondială a Sănătății Mentale

Ziua Națională de Comemorare a Victimelor Holocaustului

100 de ani de la nașterea geografului și profesorului universitar clujean **Alexandru SAVU** (10.10.1920 - 13.05.1992)

65 de ani de la moartea filosofului spaniol **José ORTEGA Y GASSET** (08.05.1883 - 10.10.1955)

11 octombrie

Ziua Europeană a Părinților

145 de ani de la nașterea poetului **Ștefan Octavian IOSIF** (11.10.1875 - 22.06.1913)

12 octombrie

160 de ani de la nașterea prozatoarei, autoarei dramatice și publicistei **Constanța HODOȘ** (12.10.1860 - 20.04.1934)

15 octombrie

Ziua Internațională a Nevăzătorilor - Ziua Bastonului Alb

120 de ani de la deschiderea Școlii de nevăzători la Cluj (15.10.1900)

16 octombrie

Ziua Internațională a Alimentației

135 de ani de la nașterea scriitorului și dramaturgului **Mihail SORBUL** (pseudonimul literar al lui Mihail Smolski) (16.10.1885 - 20.12.1966)

17 octombrie

Ziua Internațională pentru Eradicarea Sărăciei

90 de ani de la nașterea graficianului clujean **FESZT László** (17.10.1930 – 03.05.2013)

115 ani de la nașterea poetului, traducătorului, istoricului literar și etnografului clujean **Teofil BUGNARIU**. Membru al *Uniunii Scriitorilor din România - Filiala Cluj* (17.10.1905 - 19.03.1992)

115 ani de la nașterea criticului și istoricului literar **Alexandru DIMA** (17.10.1905 - 19.03.1979)

19 octombrie

85 de ani de la moartea prozatorului și dramaturgului **Gib I. MIHĂESCU** (Gheorghe I. Mihăescu) (23.04.1894 - 19.10.1935)

275 de ani de la moartea scriitorului irlandez **Jonathan SWIFT** (30.11.1667 - 19.10.1745)

24-30 octombrie

Săptămâna Internațională consacrată Dezarmării

24 octombrie

Ziua Internațională a Organizației Națiunilor Unite

Ziua Internațională a Dezvoltării Informaționale

25 octombrie

Ziua Forțelor Armate Române

26 octombrie

160 de ani de la fondarea **Universității Alexandru Ioan Cuza** din Iași (26.10.1860)

170 de ani de la nașterea istoricului, arheologului, epigrafistului și folcloristului **Grigore TOCILESCU**. Vicepreședinte al Academiei Române (1896-1898; 1907-1909) (26.10.1850 - 18.09.1909)

27 octombrie

Ziua Mondială a Patrimoniului Audiovizual

28 octombrie

55 de ani de la moartea pictorului **Lucian GRIGORESCU** (01.02.1894 - 28.10.1965)

29 octombrie

Ziua Internațională a Internetului

140 de ani de la nașterea compozitorului, dirijorului și profesorului clujean **Augustin BENA** (29.10.1880 - 10.01.1962)

45 de ani de la moartea matematicianului și profesorului clujean **Tiberiu POPOVICIU**. Membru al Academiei Române (1948) (16.02.1906 - 29.10.1975)

30 octombrie

90 de ani de la premiera filmului *Ciuleandra*, prima ecranizare după romanul omonim al lui Liviu Rebreanu și primul film sonor în limba română (30.10.1930)

135 de ani de la nașterea poetului american **Ezra POUND** (30.10.1885 - 01.11.1972)

31 octombrie

Ziua Internațională a Mării Negre

Ziua Arhivelor Naționale

60 de ani de la moartea filosofului **Mircea FLORIAN** (01.04.1888 - 31.10.1960)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII NOIEMBRIE

Doru RADOSAV

70 de ani

Date biografice: n. 5 noiembrie 1950, Partoș, jud. Timiș. Istoric, profesor universitar doctor, specialist în istorie medievală, istorie orală, istoriografie, istoria mentalităților, istoria cărții vechi românești.

Absolvent al Facultății de Istorie și Filosofie din Cluj-Napoca, în 1973. Doctor în istorie cu teza intitulată *Cartea veche românească secolele XVII-XIX în județul Satu Mare* (1995).

Profesor secundar, cercetător și director al Muzeului de Istorie din Satu-Mare (1977-1990), Doru Radosav își începe activitatea didactică și de cercetare la Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca în anul 1991. Este director al Bibliotecii Centrale Universitare *Lucian Blaga* din Cluj-Napoca (1991-2016) și al Institutului de Istorie Orală din cadrul Universității Babeș-Bolyai (din 1997). Este coordonator a numeroase proiecte de cercetare și de documentare pe tema rezistenței anticomuniste românești, al studiilor aprofundate de istorie orală și conducător de doctorat în Istoria Mentalităților și Antropologie Istorică (începând cu 1997) și al Colegiului de biblioteconomie din cadrul Facultății de Istorie și Filosofie (din anul 1995), dar și director al Centrului *Rațiu* pentru democrație din Turda (2004-2014).

Între distincțiile primite pe parcursul carierei sale se numără: *Diplomă de excelență științifică* pentru publicații științifice și contribuții la obținerea de granturi, programe și dotări de vârf pentru laboratoarele Universității Babeș-Bolyai (2004); *Diplomă de excelență* pentru contribuția la dezvoltarea biblioteconomiei românești, Biblioteca Pedagogică Națională I. C. *Ispirescu* (2005); *Diplomă de excelență* pentru promovarea valorilor culturale. Premiile Media de Excelență. Premiu acordat de radio Impuls (2010); *Diplomă de aleasă cinstire* pentru activitatea în slujba Bisericii și a societății, precum și pentru implicarea în optima funcționare a Bibliotecii Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca (2014).

Opera (selectiv):

Sentimentul religios la români. O perspectivă istorică: secolele XVII-XX (1997); *Arătarea Împăratului. Intrările imperiale în Transilvania și Banat: secolele XVIII-XIX. Discurs și reprezentare* (2002); *Cultură și Umanism în Banat: secolul XVII* (2003); *Istoria din memorie. Încercări de istorie orală* (2016); *Cartea cu prieteni. Solidarități intelectuale interetnice în Transilvania secolului al XVII-lea* (2016).

Referințe/aprecieri critice:

Ionuț Costea: *Elaborarea unor studii și articole exemplare, instituționalizarea cercetării academice în domeniul istoriei orale prin înființarea și conducerea Institutului de Istorie Orală și a revistei acestuia (AIO), susținerea inițială a unui program didactic de masterat în domeniul istoriei orale (singulare în mediul academic românesc și printre puținele din Europa) și a programului doctoral din cadrul școlii doctorale de la Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj, conturează dimensiunile unei personalități intelectuale și profesionale ce servește cu abnegație, pasiune și altruismul spiritelor nobile „meseria” de istoric.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII NOIEMBRIE

200 de ani de la conferirea numelui *Carolina* Spitalului Public de Stat din Cluj

(17 noiembrie 1820)

Spitalul public de stat din Cluj s-a înființat în anul 1811. Dieta a aprobat principiile privitoare la primirea bolnavilor, primul punct din actul normativ prevăzând primirea bolnavilor fără deosebire de religie sau naționalitate. Ca urmare a dorinței Curții Imperiale de la Viena, din 1820, acesta a servit ca bază pentru pregătirea elevilor Școlii medico-chirurgicale din Cluj. În același an, printr-un decret din noiembrie, eliberat la Viena, s-a stabilit numele de Spitalul de Stat, *Carolina*.

Împăratul Francisc I și soția sa Carolina Augusta au vizitat Ardealul în 1817. Cu acest prilej s-a derulat și prima vizită a unui împărat din familia Habsburg la Cluj. Aici au petrecut zece zile și, în cadrul programului de vizite, a fost inclus și spitalul public, aflat atunci în Piața Muzeului. Împărăteasa a încurajat construirea de noi clădiri pentru spital și a făcut o donație de 10.000 de florini în acest scop. Împăratul i-a alocat o retribuție veșnică în sare, onorată regulat până la Primul Război Mondial. În anul 1818, a primit și rang de spital național, iar în amintirea împărătesei și cu aprobarea Curții de la Viena, și numele de Spitalul *Carolina*.

Spitalul a avut sediul în Piața Muzeului, după ce înainte funcționase într-o casă pe actuala stradă Napoca. În anul 1910, spitalul era situat pe strada Mikó Imre, la nr. 3-5 (actuala stradă a Clinicilor).

La început au fost puse la dispoziția bolnavilor 8 paturi (4 pentru femei, 4 pentru bărbați), numărul acestora crescând în timp. Inițial, spitalul avea două secții: interne și chirurgie, care s-au dezvoltat și din care s-au desprins în timp altele. Din secția de interne au fost separați bolnavii contagioși, bolnavii de TBC, iar din secția de chirurgie, oftalmologia. Separat a apărut secția de obstetrică-ginecologie și cea psihiatrică. În ceea ce privește localizarea lor, cele două secții funcționau în clădiri diferite.

În anul 1858, Spitalul *Carolina* putea să spitalizeze până la 80-100 de bolnavi, repartizați în șase secții: interne, chirurgie și oftalmologie, boli venerice, obstetrică și manicomiul (ospiciul) temporar. În 1862 a ajuns la 253 de paturi, ajungând la 638 de pacienți tratați anual.

Acest spital constituia și baza de învățământ pentru formarea magistraților în chirurgie și obstetrică, iar mai târziu, după 1872, pentru mediciniștii noii Facultăți de Medicină din Cluj. Aceștia și-au făcut aici practica medicală până în jurul anului 1900, când s-au dat în folosință clinicile.

Ultimul director al Spitalului *Carolina* a fost dr. Engel Gábor, ginecolog și mamouș. Sub conducerea lui s-au construit clinicile universitare, care au preluat sarcinile acestui spital și, un timp, i-au purtat și numele.

Bibliografie:

Facultatea de Medicină, Școala medicală clujeană și spitalele din Cluj (1500-2000). Scurt istoric / Florea Marin. - Cluj-Napoca : Casa Cărții de Știință, 2004, p. 37-39

NOIEMBRIE

1 noiembrie

Ziua Radiodifuziunii Române

70 de ani de la deschiderea, la Cluj, a institutelor de învățământ superior cu profil artistic: Conservatorul *Gheorghe Dima*, Institutul De Artă Teatrală *Szentgyörgyi István* și Institutul De Arte Plastice *Ion Andreescu* (01.11.1950)

2 noiembrie

70 de ani de la moartea scriitorului și criticului irlandez **George Bernard SHAW**. Laureat al Premiului *Nobel* pentru Literatură (1925) (26.07.1856 - 02.11.1950).

3 noiembrie

170 de ani de la nașterea pictorului **Ion ANDREESCU** (03.11.1850 - 22.10.1882)

4 noiembrie

70 de ani de la semnarea, la Roma, a **Convenției Europene a Drepturilor omului** (04.11.1950)

5 noiembrie

Doru RADOSAV, istoric și profesor universitar clujean. Director al Bibliotecii Centrale Universitare *Lucian Blaga* (1991-2016) – 70 de ani (05.11.1950)

140 de ani de la nașterea scriitorului român **Mihail SADOVEANU** (05.11.1880 - 19.10.1961)

6 noiembrie

140 de ani de la nașterea romancierului austriac **Robert MUSIL** (06.11.1880 - 15.04.1942)

7 noiembrie

Ziua Internațională a Victimelor Comunismului

9 noiembrie

Ziua Internațională de Luptă împotriva Fascismului și Antisemitismului

Mihai GHERMAN, istoric și bibliograf clujean - 75 de ani (09.11.1945)

Aurel RĂU, poet, eseist și traducător clujean. Membru al *Uniunii Scriitorilor din România - Filiala Cluj* - 90 de ani (09.11.1930)

10 noiembrie

Ziua Mondială a Științei pentru Pace și Dezvoltare

75 de ani de la nașterea poetului **George ȚĂRNEA** (10.11.1945 - 02.05.2003)

125 de ani de la moartea prozatorului și istoricului **Alexandru ODOBESCU** (23.06.1834 - 10.11.1895)

11 noiembrie

Ziua Amintirii (comemorarea eroilor din cele două războaie mondiale)

165 de ani de la moartea filosofului danez **Søren Aabye KIERKEGAARD** (05.05.1813 - 11.11.1855)

13 noiembrie

Ziua Internațională a Educației Copiilor Nevăzători

65 de ani de la moartea prozatorului și publicistului **Romulus CIOFLEC** (01.04.1882 - 13.11.1955)

14 noiembrie

Ziua Mondială a Diabetului

155 de ani de la nașterea scriitorului și omului politic **Constantin STERE** (14.11.1865 - 26.06.1936)

65 de ani de la moartea dramaturgului american **Robert Emmet SHERWOOD** (04.04.1896 - 14.11.1955)

15 noiembrie

175 de ani de la nașterea filosofului **Vasile CONTA** (15.11.1845 - 21.04.1882)

16 noiembrie

Ziua Internațională a Toleranței

75 de ani de la moartea actorului, regizorului și producătorului de film clujean **JANOVICS Jenő** (08.12.1872 - 16.11.1945)

17 noiembrie

Ziua Internațională a Studenților

200 de ani de la conferirea numelui **Carolina Spitalului Public de Stat din Cluj** (17.11.1820)

19 noiembrie

Ziua Mondială a Filosofiei

Ziua Cercetătorului și Proiectantului din România

Ziua Bărbatului (prin decret prezidențial 03.03.2016)

165 de ani de la moartea poetului maghiar **VÖRÖSMARTY Mihály** (01.12.1800 - 19.11.1855)

20 noiembrie

Ziua Universală a Copiilor - Ziua Convenției pentru drepturile copilului (UNICEF)

75 de ani de la începutul **Procesului de la Nürnberg** împotriva principalilor criminali de război în fața Tribunalului Militar Internațional (20.11.1945)

110 ani de la moartea scriitorului rus **Lev Nikolaevici TOLSTOI** (09.11.1829 - 20.11.1910)

21 noiembrie

Ziua Mondială a Televiziunii

Ziua Mondială a Salutului

125 de ani de la nașterea tenorului **Traian GROZĂVESCU** (21.11.1895 - 15.02.1927)

24 noiembrie

100 de ani de la moartea poetului, prozatorului și dramaturgului **Alexandru MACEDONSKI** (14.03.1854 - 24.11.1920)

25 noiembrie

Ziua Internațională a Nonviolenței

Ziua Internațională pentru Eliminarea Violenței împotriva Femeilor

135 de ani de la moartea poetului, traducătorului și prozatorului român **Grigore ALEXANDRESCU** (22.02.1814 - 25.11.1885)

27 noiembrie

135 de ani de la nașterea prozatorului și dramaturgului **Liviu REBREANU** (27.11.1885 - 01.09.1944)

80 de ani de la moartea istoricului, publicistului, scriitorului, criticului literar, profesorului universitar, editorului și omului politic **Nicolae IORGA** (18.06.1871 - 27.11.1940)

50 de ani de la moartea criticului literar și de artă, esteticianului și memorialistului **Petre COMARNESCU** (23.11.1905 - 27.11.1970)

28 noiembrie

60 de ani de la moartea romancierului american **Richard WRIGHT** (04.09.1908 - 28.11.1960)

29 noiembrie

140 de ani de la nașterea prozatorului, ziaristului, dramaturgului și traducătorului **N.[icolae] D.[imitrie] COCEA** (29.11.1880 - 01.02.1949)

30 noiembrie

Ziua Mondială Împotriva Pedepsei cu Moartea

Ziua Românilor de Pretutindeni

185 de ani de la nașterea scriitorului american **Mark TWAIN** (30.11.1835 - 21.04.1910)

PERSONALITATEA CLUJEANĂ A LUNII DECEMBRIE

Ion MANTA

120 de ani de la naștere

Date biografice. n. 29 decembrie 1900, comuna Găiceana / Bacău – d. 19 decembrie 1979, Cluj-Napoca. Chimist.

A făcut studii la Liceul Internat din Iași (1919), apoi la Facultatea de Chimie și Chimie tehnologică din cadrul Universității din Iași, absolvite în 1922. Obține o bursă de studii la Nancy, Franța, unde își susține și teza de doctorat în chimie.

Activitate didactică și științifică. Reîntors în România, Ion Manta își începe activitatea profesională la Liceul Militar și Școala Normală din Târgu Mureș, fiind în același timp și preparator onorific și director tehnic al unei fabrici de produse cosmetice din Franța. În 1929, este chemat la Cluj ca șef de lucrări la Institutul Farmaceutic și profesor de fizică și chimie la Seminarul Pedagogic Universitar (1934-1936). În 1933, Ion Manta obține o licență la Facultatea de Farmacie din Cluj. În anii următori, profesorul Ion Manta urcă în ierarhia universitară, fiind numit profesor și șef al Catedrei de Chimie biologică (1937) și șef de secție al Filialei Cluj a Institutului de Cercetări Chimico-Farmaceutice.

În timpul războiului, Ion Manta a fost delegat să cumpere din Germania aparatură de laborator și echipamente spitalicești. Acest fapt a condus, ulterior, la arestarea sa în 1949. A fost reprimat la catedră în 1953, ca profesor consultant. Este considerat a fi fost primul profesor român de biochimie la Facultatea de Medicină și Farmacie din Cluj, precum și întemeietorul biochimiei medicale didactice din România. În 1968, profesorul clujean primește dreptul de a conduce doctorate, ca o încununare a întregii sale activități didactice și științifice.

Activitate publicistică:

Profesorul Ion Manta a avut și o activitate publicistică bogată, reprezentată de câteva volume importante de specialitate, redactate fie ca unic autor, fie în colaborare, rezultate ale unei activități de cercetare continue. Între acestea, se cuvin a fi amintite: *Ghid pentru analiza medicamentelor anorganice și organice*, *Metodele laboratorului clinic*, *Metode biochimice în laboratorul clinic*, *Biochimie medicală*.

La acestea se adaugă peste 200 de articole și studii, primele cursuri de biochimie medicală în limba română (1938, 1941), primul manual tipărit, la Sibiu (1945), și primele două manuale de specialitate (1965, 1968).

Pentru toate acestea, a primit mai multe distincții și funcții în organisme științifice de prestigiu: Membru al Academiei de Medicină, vicepreședinte al Comisiei de biochimie a Academiei Române, Membru al Academiei de Științe din New York și al Societății franceze de biochimie.

Referințe/Aprecieri critice:

Carol Rafael: *Fondatorul biochimiei medicale la Facultatea de Medicină din Cluj m-a impresionat prin exigența și exactitatea lui. Intra la curs exact la ora planificată și imediat, fără introducere, începea să expună cursul.*

EVENIMENTUL CLUJEAN AL LUNII DECEMBRIE

125 de ani de la deschiderea Hotelului *New York*

(22 decembrie 1895)

Hotelul *New York*, rebotezat în anii '60 *Continental*, a fost ridicat între anii 1893-1894 după planurile arhitectului șef al Clujului Pákei Lajos, pe locul fostului Hotel *Național* (*Nemzeti Szálló*), care fusese al doilea hotel al orașului după Hotelul *Biasini* de pe strada Avram Iancu de azi. Edificiul, cu patru nivele structurate pe un plan dreptunghiular, organizat în jurul a două curți interioare, a fost construit în stil eclectic, cu fațade exterioare dominate de elemente decorative baroce, imaginea sa fiind dominată de turnul cilindric de la colțul de nord-est al clădirii. Capacitatea hotelului a fost de 110 locuri, în 65 de camere, cuprinzând o cafenea, restaurant cu acoperiș rabatabil, fiind prima construcție din Cluj iluminată de propria centrală electrică. Inaugurarea s-a realizat în prezența a 200 de invitați, la 22 decembrie 1895.

Primul chiriaș a fost firma *Steier & Gálos*, căreia i se datorează mobilarea hotelului, cu mobilier adus de la Budapesta. Se presupune că mobilierul și echipamentul refolosit, marcat cu monograma NY, au determinat și denumirea hotelului clujean ca Hotel *New York*.

La sfârșitul secolului al XIX-lea, hotelul a fost închiriat de Alajos Taussif împreună cu proprietarul de restaurant Bogyó István, iar din anul 1912 de către József Fészl, cel din urmă fiind primul care a introdus în clădire încălzirea centrală, băile, telefoanele, terenul de bowling acoperit și încălzit pe timp de iarnă, precum și bucătăria franceză. Spațiile de la parter ale hotelului au găzduit cea mai renumită cafenea literară a orașului, fiind locul de întâlnire a elitei Clujului, centrul vieții sociale și literare din oraș. Cafeneaua era așa-numita *redacție*, fiind locul de desfășurare a unor cluburi, având în același timp și rolul de sală de lectură, de distracții și de bal. Hotelul a devenit într-un timp scurt cel mai renumit hotel al orașului.

După Primul război mondial, clădirea a funcționat ca sediu al unor instituții, precum *Institutul Medico-Farmaceutic* (actuala *Universitate de Medicină și Farmacie*) sau al unui cămin de studenți. Tot în această clădire și-a avut sediul revista *Gîndirea*, iar în perioada celui de-al doilea război mondial, poliția secretă a Germaniei, *Gestapoul*. Din anii '60, clădirea a redevenit hotel de lux sub denumirea de Hotel *Continental*. În timpul revoluției din decembrie 1989, în intersecția din fața Hotelului *Continental* au fost împușcați mai mulți demonstranți, care protestau împotriva regimului lui Nicolae Ceaușescu.

După 1990, construcția a intrat într-un proces continuu de degradare fizică, hotelul fiind închis.

Bibliografie:

Hotelul Continental la

http://www.bjc.ro/wiki/index.php/Hotelul_Continental_%28strada_Napoca%29

Hotel Continental (fostul *Hotel New York*), la

<http://www.encyclopediavirtuala.ro/monument.php?id=408>

DECEMBRIE

1 decembrie

Ziua Națională a României

2 decembrie

85 de ani de la nașterea poetului **Nicolae LABIȘ** (02.12.1935 - 22.12.1956)

70 de ani de la moartea compozitorului și pianistului **Dinu LIPATTI** (19.03.1917 - 02.12.1950)

3 decembrie

Ziua Internațională a Persoanelor cu Dizabilități

4 decembrie

125 de ani de la nașterea prozatorului și dramaturgului **Octav DESSILA** (04.12.1895 - 29.07.1976)

145 de ani de la nașterea poetului german **Rainer Maria RILKE** (04.12.1875 - 29.12.1926)
(René Karl Wilhelm Joseph Maria Rilke)

225 de ani de la nașterea istoricului și scriitorului scoțian **Thomas CARLYLE** (04.12.1795 - 04.02.1881)

50 de ani de la moartea dirijorului și pedagogului **Antonin CIOLAN**. Membru fondator, prim-dirijor și director al Filarmonicii de Stat din Cluj (1955-1970) (01.12.1883 - 04.12.1970)

5 decembrie

Ziua Internațională a Voluntariatului pentru Dezvoltare Economică și Socială

150 de ani de la moartea scriitorului francez **Alexandre DUMAS** - tatăl (Davy de la Pailleterie) (24.07.1802 - 05.12.1870)

8 decembrie

Ziua Constituției României

65 de ani de la adoptarea **Drapelului European** (08.12.1955)

Ionel VITOC arhitect clujean. Președinte al Fundației Culturale *Carpatica* și fondator al revistei de cultură urbană *Orașul* - 80 de ani (08.12.1940)

155 de ani de la nașterea compozitorului finlandez **Jean** (Julius Christian) **SIBELIUS** (08.12.1865 - 20.09.1957)

9 decembrie

Ziua Internațională împotriva Corupției

10 decembrie

Ziua Internațională a Drepturilor Omului

110 ani de la inaugurarea, la Cluj, a **Palatului Urania** (10.12.1910)

190 de ani de la nașterea poetei americane **Emily** (Elizabeth) **DICKINSON** (10.12.1830 - 16.05.1886)

13 decembrie

120 de ani de la nașterea compozitorului și dirijorului **Ionel PERLEA** (13.12.1900 - 30.07.1970)

14 decembrie

65 de ani de când România a devenit membră a Organizației Națiunilor Unite (O.N.U) (14.12.1955)

110 ani de la primul zbor experimental din lume al unui avion cu reacție, inventat și pilotat de **Henri Coandă** (14.12.1910)

16 decembrie

Ziua Solidarității Naționale împotriva Dictaturii

245 de ani de la nașterea romancierei engleze **Jane AUSTEN** (16.12.1775 - 18.07.1817)

250 de ani de la nașterea compozitorului german **Ludwig van BEETHOVEN** (16.12.1770 - 26.03.1827)

17 decembrie

35 de ani de la moartea criticului, istoricului literar și profesorului universitar clujean **Liviu RUSU** (09.11.1901 - 17.12.1985)

18 decembrie

Ziua Internațională a Emigranților

Ziua Minorităților Naționale

20 decembrie

Ziua Internațională a Solidarității Umane

21 decembrie

10 ani de la inaugurarea, în clădirea sediului central al Bibliotecii Județene *Octavian Goga*, a sălilor de studiu și lectură (21.12.2010)

155 de ani de la nașterea criticului și istoricului literar **Gh.[eorghe] BOGDAN-DUICĂ**. Membru al Academiei Române (1919) (21.12.1865 - 21.09.1934)

80 de ani de la moartea scriitorului american **F[rancis] S[cott] FITZGERALD** (24.09.1896 - 21.12.1940)

22 decembrie

Ziua Libertății României

100 de ani de la nașterea scriitorului, istoricului și publicistului **Eugen HOLBAN** (22.12.1920 - 09.06.2015)

125 de ani de la inaugurarea, la Cluj, a **Hotelului New York** (22.12.1895)

25 decembrie

Sărbătoarea Nașterii Domnului Iisus Hristos. Crăciunul

27 decembrie

Ziua Națională a Actorului

28 decembrie

75 de ani de la moartea romancierului american **Theodore DREISER** (27.08.1871 - 28.12.1945)

29 decembrie

120 de ani de la nașterea chimistului, farmacistului și profesorului universitar clujean **Ion MANTA** (29.12.1900 - 19.12.1979)

30 decembrie

155 de ani de la nașterea scriitorului englez **Rudyard KIPLING** (30.12.1865 - 18.01.1936)

55 de ani de la deschiderea, pentru public, a expozițiilor **Muzeului de Artă** din Cluj în actualul sediu (clădirea Palatului Bánffy) (30.12.1965)